

Delrapport 5:5

Anerkendelse

Evalueringen af den samlede veteranindsats
Juni 2020

Indhold

1.	Indledning.....	1
2.	Delkonklusioner	1
2.1.	Delkonklusioner vedrørende den nuværende indsats	1
2.2.	Delkonklusioner vedrørende den fremtidige indsats.....	3
3.	Kortlægning af fokusområdet.....	4
3.1.	Kortlægning af den anerkendelsesrettede indsats for veteraner.....	4
3.2.	Økonomisk overblik over det samlede fokusområde	4
3.3.	Den aktuelle udvikling inden for fokusområdet	5
4.	Evaluerings af fokusområdet	6
4.1.	Evaluerings af de nuværende indsatser.....	6
4.2.	Mulige nye initiativer i den fremtidige indsats.....	8
4.2.1.	Koordinationsfora	9
4.2.2.	Flagdag (centralt og lokalt)	10
4.2.3.	KFUMs Soldatermission i missionsområderne	12
4.2.4.	Den Gode Historie.....	13
4.2.5.	Generel læring og øvrige forslag.....	14

1. Indledning

Det danske samfund skylder vores veteraner og deres pårørende en særlig tak for en helt enestående indsats. De stiller uegennyttigt op i fjendske omgivelser, ligesom deres pårørende hjemme - ud over afsavn - alene må klare en hverdag, som de ellers har været to om. Børn må leve med uvished om, hvorvidt deres forælder kommer hele hjem, og med savn og usikkerhed. Forældre må leve med tanken om, at de kan miste en søn eller en datter. Hovedparten af veteraner kommer styrkede hjem, og vi skal huske at fortælle den gode historie om vores veteraner. De har mange stærke kompetencer og erfaringer, og de bidrager til vores samfund enten i eller uden for Forsvaret. Derfor er det også essentielt, at anerkendelsen af veteranerne og de pårørendes indsats er bredt funderet, så vi viser, at deres indsats er påskønnet i alle dele af det danske samfund. Det gælder både de mange, der er kommet styrket hjem, og de veteraner, der har fået fysiske eller psykiske kampskader. Anerkendelse skal derfor finde sted lokalt og centralt, i by og på land og i forbindelse med hele rigsfællesskabets Flagdag.

Det følger af forsvarsforliget 2018-2023, at den samlede veteranindsats skal evalueres. Veterancentret er omdrejningspunktet for veteranindsatsen og har ansvaret for løbende at udvikle og koordinere indsatsen på tværs af den offentlige sektor. Udover Veterancentrets og andre offentlige myndigheders tilbud er de frivillige organisationers arbejde et uundværligt bidrag i den samlede indsats. Denne delrapport handler om den nuværende og fremtidige indsats på anerkendelsesområdet.

Delrapporten er resultatet af en evalueringsproces, hvor Veterancentret sammen med de centrale aktører på området har arbejdet på at kortlægge området og undersøge behovet for nye indsatser. Danmarks Veteraner, Fonden Danske Veteranhjem, KFUMs Soldatermission, Familienetværket, Danske Soldater- og Marineforeningers Fællesråd, Folk og Sikkerhed, Støt Soldater og Pårørende, Nature Retreat for Veteraner, Soldaterlegatet og Veteranstøtten har blandt andet gjort en stor indsats gennem deltagelse i flere workshop og med konstruktive bidrag til evalueringen af de eksisterende indsatser.

Herunder gives først et kort overblik over delkonklusionerne for de eksisterende indsatser samt anbefalinger for den fremtidige indsats på anerkendelsesområdet. Rapporten gennemgår derefter resultaterne af den kortlægning og evaluering af anerkendelsesindsatsen, som danner grundlag for anbefalingerne.

2. Delkonklusioner

2.1. Delkonklusioner vedrørende den nuværende indsats

Evalueringen af den nuværende anerkendende indsats på veteranområdet viser overordnet, at indsatsens elementer bør fastholdes, men at der er nogle justerings- og optimeringsmuligheder indenfor enkelte elementer. Nedenstående delkonklusioner uddybes yderligere i afsnit 4.1.

I forhold til Veterancentrets nuværende indsats er delkonklusionerne samlet set, at:

- Veteransekretariatets virke bør fastholdes og styrkes således, at Veteransekretariatets koordination, kontrol og samarbejde med de frivillige aktører styrkes. Veteransekretariatets kapabilitet, erfaring og faglighed skal fremadrettet spille en større rolle. Det skal eksempel-

vis sikres igennem koordinations- og økonomimøder med de frivillige aktører, som modtager tilskudsmidler via finansloven. Dette sikrer, at der ikke er overlap imellem indsætserne, at målgruppen er veldefineret, og der kan sættes retning på veteranarbejdet.

- Indsatsen "Fælles om Veteraner" overfor landets kommuner bør fastholdes og videreudvikles til et tæt, inddragende og synkroniseret samarbejde mellem den enkelte kommune, det lokale veterancenter og de lokale veteranaktører.
- Indsatsen vedrørende 2 mio. kr. puljen og ferielejrpuljen bør fastholdes. Indsatsen vurderes væsentlig i forhold til formidlingsvirksomhed om og anerkendelse af veteraner og deres pårørende.
- Indsatsen forbundet med rigsfællesskabet bør fastholdes på det nuværende niveau. Indsatsen har bidraget til, at kendskabet til veteranindsatsen er blevet udbredt til aktører i både Grønland og på Færøerne.
- Konferencen "Viden om Veteraner" bør fastholdes. Indsatsen muliggør vidensdeling om og anerkendelse af alle aktørernes arbejde.
- Alle nuværende indsætter skal kunne bidrage til en øget formidlingsindsats af "Den gode historie" om veteraner. Det gælder uanset, om veteranen er kommet styrket hjem eller har fysiske eller psykiske kampsår, som vedkommende har lært at leve et rigt liv med.

I forhold til andre aktørers nuværende indsats er delkonklusionerne samlet set, at:

- Veterancentret opfordrer til, at Veteranfestivalen ENGAGE fortsætter deres indsats, og det anbefales, at Forsvaret fortsat støtter op om afviklingen af festivalen. Indsatsen har en stor anerkendende effekt særligt for de yngre veteraner.
- Veterancentret opfordrer til, at Veterankortet.dk fortsætter indsatsen. Indsatsen har et betydeligt antal tilmeldte og følgere og kan potentielt anvendes til at fremme andre aktiviteter og aktører på veteranområdet.
- Veterancentret opfordrer til, at Danmarks Veteraners fortsætter deres indsats vedrørende mærkedage. Indsatsen muliggør anerkendelse af veteraner og deres pårørende i nogle andre rammer end ved Flagdagen.
- Forsvarskommandoens indsats vedrørende Flagdag bør fastholdes og videreudvikles. Arrangementet skaber rammen for, at det officielle Danmark kan vise respekt for de faldne og pårørende til disse samt anerkendelse af årets udsendte og deres pårørende.
- Veteranskytternes indsats vedrørende Warrior Week kan fastholdes. Indsatsen er alene rettet mod en mindre gruppe veteraner og deres familier.
- Veterancentret indstiller, på baggrund af en anbefaling fra Forsvarskommandoen, at det generelle driftstilskud til soldaterhjem i missionsområderne forhøjes med 0,6 mio. kr.

2.2. Delkonklusioner vedrørende den fremtidige indsats

På baggrund af den samlede evaluering af den anerkendende indsats for veteraner kan der skitseres en række mulige indsatser, som fremadrettet vil kunne gøre støtten til veteraner og veteranfamilier bedre. Der har i prioriteringen mellem de mange relevante input fra evalueringen været fokus på at opnå den største mulige effekt til fordel for den bredeste gruppe af interessenter samt at mindske overlap og huller mellem de fremtidige indsatser.

Nedenstående forslag til fremtidige indsatser er samlet i indsatspakker, som ved implementering vil styrke den anerkendelsesrettede indsats på et udvalgt område og er uddybet yderligere i afsnit 4.2.

Koordinationsfora

Indsatsen styrker koordinationen og tilrettelæggelsen af den frivillige indsats i områderne omkring garnison/flåde-/flyvestationerne. De enkelte koordinationsfora vil samle både frivillige organisationer, offentlige aktører som Forsvaret og kommuner og private aktører som virksomheder i området. Estimeret økonomi til indsatsen er 0,1 mio. kr. årligt.

Flagdag – centralt og lokalt

Indsatsen vil optimere kommunikationsindsatsen forbundet med det centrale arrangement, og styrke tilrettelæggelsen og gennemførelsen af de lokale arrangementer, så flere veteraner og familier deltager. Estimeret økonomi til indsatsen er 0,2 mio. kr. årligt. Indsatspakken indeholder:

- Etablering af en kommunikationsarbejdsgruppe til støtte for det centrale arrangement
- Oprettelse af en "best practice" til planlægning af lokale arrangementer

KFUMs Soldatermission i missionsområderne

Indsatsen sikrer, de udsendte soldater et frirum i hjemlige rammer i to udenlandske missioner ved KFUMs soldaterhjem. En forhøjelse af driftstilskuddet muliggør uddannelse af KFUMs medarbejdere forud for udsendelse til missionsområderne og aflønning af medarbejdere ved de to soldaterhjem i missionsområderne. Estimeret økonomi er 0,6 mio. kr. årligt.

Den Gode Historie

Der er bred enighed om, at fortælling af "Den gode historie" er vigtig, fordi den oplyser, anerkender og nuancerer billedet af veteraner i Danmark. For at udbrede den gode historie til en bredere målgruppe udarbejdes en podcastserie, hvor (aner)kendte personer fra veteran- og forsvarsverdenen sammen med formidlere, der er bredt kendt i den danske befolkning i fællesskab fortæller de gode historier. Estimeret økonomi er 0,8 mio. kr. Der er i evalueringsprocessen på Inspirationsdagen, i de afholdte interviews og under gennemførelsen af workshops fremkommet en række ideer og forslag til fremtidige indsatser, som ikke indgår i ovennævnte indsatser. Disse idéer og forslag vil enten indgå i Veterancentrets almindelige opgaveløsning eller i en idébank til løbende genovervejelse og opsummeres i afsnit 4.2.4.

3. Kortlægning af fokusområdet

3.1. Kortlægning af den anerkendelsesrettede indsats for veteraner

Som en del af evalueringen er der foretaget en kortlægning af de nuværende indsatser. Medtaget i kortlægningen er de indsatser, der modtager midler (over 75.000 kr.) fra Forsvarsministeriet via Finansloven. Den anerkendelsesrettede indsats indenfor Forsvarsministeriets område overfor veteraner og deres familier består af følgende nuværende indsatser:

Veterancentret

- Fælles om veteraner
- 2 mio. kr. pulje
- Ferielejrpulje
- Veteransekretariatet
- Konferencen Viden om Veteraner
- Veteranindsatsens udbredelse til Rigsfællesskabet

Øvrige myndigheder under Forsvarsministeriet

- Flagdag (Forsvarskommandoen)
- Veterankort (Forsvarsministeriets Personalestyrelse)

Andre aktører

- Danmarks Veteraner (Flagdag og mærkedage)
- ENGAGE (puljemidler)
- Veteranskytterne
- Kommunal Flagdag

Enkelte af de områder, forslag og pointer, der kom frem på inspirationsdagen er ikke medtaget i det videre arbejde med evalueringen. Det gælder fx definitionen af veteranbegrebet. Grunden er, at veteranbegrebet er defineret i Veteranpolitikken fra 2016, og derfor falder udenfor rammen af den igangsatte evaluering.

3.2. Økonomisk overblik over det samlede fokusområde

I den økonomiske oversigt over den anerkendende indsats er medtaget de udgifter og årsværk, som anvendes på indsatsen hos Veterancentret, Forsvarsministeriets Personalestyrelse og Forsvaret.

Midlerne fra 2 mio. kr. puljen og ferielejrpuljen gives som tilskud til en lang række eksterne aktører til iværksættelse af aktiviteter for veteraner og deres familier. Der arrangeres endvidere anerkendende aktiviteter af eksterne aktører uden finansiering fra Forsvarsministeriet. Udover den centrale Flagdag højtidligholdtes Flagdagen i 96 ud af 98 kommuner i 2019, og de lokale flagdage er helt eller delvist finansieret af kommunerne.

Den økonomiske oversigt er baseret på estimerede årsværk i Veterancentret og Forsvaret. Et årsværk er opgjort til 1924 timer, med mindre andet er anført. Opgørelsen omfatter kun direkte henførbare udgifter til de enkelte indsatser. Der er således ikke medregnet udgifter til administration, kompetenceudvikling, supervision m.v. Der indgår endvidere ikke udgifter til IT og etablerment i opgørelsen. Den beregnede løn er baseret på en gennemsnitlig lønsats, og der er ikke medtaget lønudgifter til aktivitetsløn som fx engangsvederlag og udbetaling af merar-

bejde. Aktivitetsløn udgjorde i 2019 under 3 pct. af den samlede lønramme i Veterancentret.

2019	Vurderet antal års- værk	Årsværk fordelt på antal MA	Lønudgifter t.kr.	Driftsudgifter t.kr.	I alt for- brug, t.kr.
Veterancentret					
Fælles om veteraner	2,1	12	1.097	91	1.187
Veteransektariatet, inkl. 2 mio. kr. puljen og ferielejrpuljen	3	3	1.567	2.468	4.035
Viden om Veteraner - årlig samling	0,5	50	261	274	535
Udbredelse til Rigsfællesskabet*	-	-	-	-	-
I alt Veterancentret	5,6		2.925	2.833	5.758
Forsvarsministeriet					
Flagdag ved Forsvaret**	-		-	807	807
Veterankort (Forsvarsministeriets Per- sonalestyrelse)	0,2		104	60	164
Eksterne aktører finansieret via Finansloven***					
KFUMs Soldaterhjem i missionsområderne				600	600
I alt vedrørende fokusområdet Anerkendelse					7.329

* Ingen udgifter i 2019. I 2018 besøgte Veterancentret Grønland og Færøerne. Det kostede samlet set ca. 183.000 kr. og ca. 0,4 årsværk.

**Derudover tilgår uspecificeret arbejdstid på Forsvarets forberedelse af og deltagelse i Flagdag.

***Det beløb, der årligt gives i tilskud til aktøren jf. Finansloven.

Veterancentret fører løbende tilsyn i forhold til de årlige tilskud, der hvert år ydes til større eksterne veteranaktører som KFUM. Veterancentret er i tæt dialog med tilskudsmodtagerne i forhold til at understøtte god økonomiforvaltning og sikre, at midlerne anvendes til det, de er tiltænkt. De seneste år har Veterancentret haft fokus på også i højere grad end tidligere at blive en sparringspartner for flere af modtagerne på et mere organisatorisk niveau.

3.3. Den aktuelle udvikling inden for fokusområdet

Der arbejdes allerede med justering af Flagdagskonceptet for 2020 ved siden af evalueringen. Der tages afsæt i inputtene fra Inspirationsdagen og drøftelserne fra workshoppen om Flagdagen. Det er hensigten, at forslagene implementeres til Flagdagen i 2020.

Vedrørende KFUMs Soldaterhjem har Forsvarskommandoen parallelt med evalueringsarbejdet anbefalet fastholdelse af to KFUM-soldatermissioner ved udenlandske missioner. KFUMs Soldatermission har henvendt sig til Forsvarsministeriet i marts og juni 2019 vedrørende et ønske om forhøjelse af tilskuddet til KFUM Soldaterhjem. I oktober 2019 meddeler ministeriet til KFUM, at ønsket om tilskudsforhøjelse vil indgå som en del af evalueringen af den samlede veteranindsats. Her vil der indgå en vurdering af omfang og størrelse på de tilskud til projekter og foreninger, som modtager offentlig støtte. KFUM ønske om tilskudsforhøjelse for 2020 imødekommes derfor ikke, men medtages som en del af den samlede evaluering af veteranindsatsen.

4. Evaluering af fokusområdet

4.1. Evalueringen af de nuværende indsatser

Evalueringen af de enkelte indsatser i Veterancentret og hos de eksterne aktører er vedlagt delrapporten som bilag 1. Her er hver enkelt indsats beskrevet i forhold til formål, målgruppe, aktiviteter, økonomi og resultater. Der er endvidere foretaget en vurdering af indsatsens effekt hos målgruppen, ligesom styrker og udfordringer for indsatsen er beskrevet. Endelig har der været mulighed for at perspektivere over eventuelle fremtidige planer og anbefalinger for indsatsen.

Nedenfor følger en opsummering over de væsentligste pointer fra delrapporterne.

Veterancentrets selvevaluering

Veteransekretariatet

Veteransekretariatets virke sker blandt andet igennem de flere årlige koordinations- og økonomimøder med de aktører, der modtager midler årligt via Finansloven. Møderne sikrer, at opgavestillingen efterleves, at der ikke er overlap imellem indsatserne, at målgruppen er veldefineret, og at der kan sættes retning på veteranarbejdet. Veteransekretariatets koordination er med til at mindske overlap i indsatserne både blandt frivillige, private aktører og offentlige tilbud. Koordinationsindsatsen sikrer endvidere, at der opnås en bedre udnyttelse af de frivilliges indsats med hensynstagen til mangfoldighed, bredde og diversitet i veteranindsatsen.

De frivillige har stor lydhørighed over for den sparring og vejledning, som de modtager fra Veteransekretariatet, da sekretariatet med mange års erfaringer er i stand til at se på tværs af de forskellige aktiviteter inden for Veteranområdet.

Det voksende antal anerkendende tilbud til veteraner og pårørende har øget tilskudsvirksomheden, hvilket har medført et stigende omfang af tilsynsvirksomhed, herunder behov for opgavestilling og controlling. Veteransekretariatet vil via sin store veteranfaglighed arbejde for at opnå en bedre udnyttelse af de eksisterende koordinationsfora ved at tilskynde til opbakning blandt flere frivillige aktører og igennem samarbejde i flere lokale fora. Det anbefales, at Veteransekretariatets indsats fastholdes og videreudvikles indenfor de givne rammer. Veteransekretariatets evne og kapacitet til at gennemføre en effektiv kontrol bør prioriteres.

Fælles om Veteraner

"Fælles om Veteraner"-indsatsen har siden 2017 skabt et tættere samarbejde mellem Veterancentret og landets kommuner. Veterancentret har foreløbigt indgået samarbejdsaftale med 66 kommuner samt Færøerne og har bidraget til, at 52 kommuner i dag har en veterankoordinator eller en lignende funktion. Veterancentret samarbejder tæt med disse i det lokale og sikrer adgang til fælles kompetenceudvikling ved halvårlige samlinger. Veterancentret oplever i stigende grad, at det er veterankoordinatorerne selv, der søger et tættere samarbejde med Veterancentret med lokal vidensdeling og faglig sparring på flere niveauer. Fælles om Veteraner har skabt opmærksomhed og øget viden om veteraners styrker, udfordringer og behov hos kommunerne, hvilket har bidraget til en bedre indsats overfor veteranerne og deres pårørende. Veterancentrets arbejde med Fælles om Veteraner-indsatsen har også afstedkommet en bedre indsigt i kommunale forhold og prioriteringer. Dette har betydet, at samarbejdet nu i højere grad er fleksibelt og kan tilpasses den enkelte kommunes behov. Det anbefales, at Fælles om Veteraner fastholdes og videreudvikles indenfor de givne rammer.

2 mio. kr. puljen og ferielejrpuljen

2 mio. kr. puljen og ferielejrpuljen bør fastholdes, idet de har været katalysatorer for nye aktører og initiativer på veteranområdet. Puljerne, primært 2 mio. kr. puljen, vurderes igennem årene at have skabt en større bredde i såvel omfanget af tilbud, som antallet af aktører på veteranområdet. Særligt mindre aktører vurderes at opnå væsentlig gavn af puljernes midler. Dermed har puljerne bidraget til øget anerkendelse af flere forskellige målgrupper ved lokale aktiviteter. De rådige økonomiske midler i puljen kan ikke imødekomme efterspørgslen, idet det samlede ansøgte beløb på ca. 23 mio. kr. for årene 2018-2020 overstiger de rådige seks mio. kr. Det vurderes, at ansøgerne i højere grad er afhængig af puljemidlerne og der opleves derfor en stigende efterspørgsel efter støtte til initiativer og aktiviteter. Antal ansøgninger og behov ved aktørerne kunne pege på, at puljen øges, samt at man begynder at arbejde med flerårige tilsagn/afslag af dele af puljens midler.

Udbredelse af kendskabet til veteranindsatsen i rigsfællesskabet

Veteranindsatsens udbredelse til rigsfællesskabet har betydet, at der blevet etableret et tættere samarbejde med socialrådgivere og psykologer på Færøerne og i Grønland, som gør det muligt for veteraner og pårørende at modtage rådgivning og behandling lokalt. Frivillige foreninger på Færøerne og i Grønland udviser stort engagement og handlekraft i forhold til at gennemføre arrangementer og opretholde netværk for veteraner og deres pårørende. Behovet for individuel støtte til veteraner på Færøerne og i Grønland vurderes på baggrund af hidtil erfaring at være begrænset. Yderligere udbredelse af kendskabet til veteranindsatsen i rigsfællesskabet kan eventuelt styrkes ved at holde et opfølgingsmøde på Færøerne og i Grønland. Mødet kan formes som de møder, der afholdes årligt for frivillige i Danmark. Det anbefales, at samarbejdet med aktører i rigsfællesskabet fastholdes på det nuværende niveau.

Viden om Veteraner-konferencen

"Viden om Veteraner"-konferencerne har i de sidste tre år oplevet et stigende deltagerantal. Herudover har deltagernes evaluering vist, at der er en markant efterspørgsel fra aktørerne på veteranområdet efter et forum som den årlige "Viden om Veteraner". En af konferencens styrker er, at den er et forum, hvor geografiske og faglige netværk har mulighed for at mødes og videndele. "Viden om Veteraner" er også blevet et forum, hvor Veterancentret kan introducere ny viden om forskning, forebyggelsesmetoder, behandling og mulige samarbejdspartnere for Forsvaret. Det anbefales, at "Viden om Veteraner" fortsat afholdes årligt.

Evaluering af aktører udenfor Veterancentret

Veterancentrets evaluering af eksterne aktører på anerkendelsesområdet inkluderer interviews med seks forskellige aktører både inden for og uden for Forsvaret. Evalueringen af eksterne aktørers nuværende indsats opsummeres herunder og uddybes i bilag 1.

Veteranfestivalen ENGAGE

Veteranfestivalen ENGAGE giver veteranerne og deres familier en mulighed for at opleve det fællesskab, mange af dem savner fra deres tid i Forsvaret. Derudover er ENGAGE blevet anvendt til diverse gensynstræf af enheder fra Afghanistan. ENGAGE har skabt en efterspørgsel hos en gruppe af veteraner, der ikke almindeligvis er en del af veteranverdenen, og som nu i højere grad føler sig anerkendt. ENGAGE overvejer om festivalen hvert år skal overrække en pris til årets veteran, et veteraninitiativ eller lignende. Veterancentret opfordrer til, at Veteranindsatsen ENGAGE fortsætter deres indsats, og det anbefales, at Forsvaret fortsat støtter op om afviklingen af festivalen.

Veterankortet.dk

Veterancentret opfordrer til, at Veterankortet.dk fortsætter indsatsen. "Veterankortet.dk" har et betydeligt antal tilmeldte og følgere, og indsatsen kan potentielt anvendes til at fremme andre aktiviteter og aktører på veteranområdet. Det vurderes, at Veterankortet.dk har øget opmærksomheden på og efterspørgslen efter det officielt udleverede veterankort, der identificerer veteraner. Veterankortet.dk giver virksomheder mulighed for at anerkende veteraner ved at tilbyde rabatter.

Danmarks Veteraners indsats vedrørende mærkedage

Danmarks Veteraners indsats vedrørende mærkedage oplever stigende efterspørgsel og deraf voksende deltagerantal. Særligt Peacekeeperes Day og NATO-dagen er med til at anerkende veteraner og pårørende, og skabe opmærksomhed for veteranområdet. Anerkendelsen af den ældre gruppe af veteraner, hvor skikke og traditioner stadig har stor betydning, er en væsentlig effekt af mærkedagene. Mærkedagene giver også anledning til samarbejde mellem frivillige organisationer fx med Familienetværket i form af overrækkelse af børnemedaljer, der anerkender veteranens familie. Danmarks Veteraner overvejer at gennemføre en dag, hvor fokus alene er på at anerkende børn og unge af veteraner. Veterancentret støtter dette og opfordrer Danmarks Veteraner til at fortsætte deres indsats vedrørende markering af mærkedage.

Flagdagen

Forsvarskommandoen oplever tilfredshed med gennemførelsen af Flagdagen fra de udsendte, deres pårørende og pårørende til faldne veteraner. [Forsvarskommandoen har erfaret](#), at der specielt blandt det tjenestegørende personel, som har deltaget en eller flere gange tidligere i Flagdagen, er personel, som ikke ønsker at deltage i arrangementet. Styrken i det centrale Flagdagsarrangement er rammerne om de fire delelementer henholdsvis i Kastellet, i Holmens Kirke og ved/på Christiansborg. Delelementernes prominente placeringer er med til at underbygge hensigten og tyngden i arrangementet, men begrænser samtidigt et eventuelt ønske om at udvide antallet af deltagere. Forsvarskommandoens nuværende indsats vedrørende Flagdag bør fastholdes og videreudvikles.

Veteranskytterne

Veteranskytternes indsats vedrørende Warrior Week giver udvalgte danske veteraner og deres familier en god oplevelse gennem samværet med amerikanske veteraner. Veteranskytterne ønsker gennem Warrior Week at være gode forbilleder for andre veteraner og deres familier. Gennem deltagelse i Warrior Week USA oplever danske veteraner den særlige form for anerkendelse, som det amerikanske samfund viser veteraner. Veteranskytternes indsats kan fastholdes.

4.2. Mulige nye initiativer i den fremtidige indsats

På Inspirationsdagen samlede Veterancentret aktører fra veteranorganisationer, Forsvaret, kommuner m.v. til en drøftelse af den eksisterende veteranindsats samt behovet for nye initiativer på området. På anerkendelsesområdet resulterede deltagernes store arbejde i tre temaer, som blev udvalgt til videre kortlægning og drøftelse:

1. Koordinering og støtte af den frivillige indsats
2. Flagdag (centralt og lokalt)
3. Den Gode Historie

Der er afholdt workshops indenfor alle tre temaer. Afrapporteringerne fra de enkelte workshops er vedlagt delrapporten som bilag 2. Med udgangspunkt i de faglige input og diskussioner blandt deltagerne, som tæller repræsentanter fra de relevante aktører på anerkendelsesområdet, foreslås nedenstående indsatspakker. Indsatspakkerne er resultatet af en videreudvikling af inputtene fra de afholdte workshops samt Veterancentrets overordnede faglige vurdering. Vurderingen har fokuseret på at opnå den største mulige effekt til fordel for den bredeste gruppe af interessenter under hensyntagen til de forventede givne økonomiske og organisatoriske rammer. Med i overvejelserne har ligeledes indgået hvilke initiativer, der i forvejen er inden for området for at undgå en suboptimering. På denne baggrund foreslås følgende indsatspakker jævnfør afsnit 2.2.

4.2.1. Koordinationsfora

Den frivillige veteranindsats består af en blanding af større og mindre organisationer. Nogle af organisationerne har et stort antal medlemmer og tilbyder en bred vifte af støttende og anerkende tiltag og aktiviteter. Andre frivillige er enkeltpersoner, der brænder for at støtte veteraner med et meget specifikt enkelttilbud. Herudover findes der de private og offentlige aktører bestående af virksomheder, Forsvaret og kommunerne. Disse aktører har alle en geografisk placering og rækkevidde, der gør, at der kan være både huller og overlap i deres indsatser.

En række koordinationsfora skal lokalt samle aktørerne og skabe en ramme for, at de kan få et overblik over veteranindsatserne i deres område, få inspiration, danne netværk og koordinere deres indsatser. Endvidere skal sådanne fora skabe forudsætning for formidling af "Den gode historie" fx igennem indlæg om succesfulde aktiviteter eller personlige fortællinger fra veteraner. Rammen for sådanne fora bør være de lokale garnison/flåde-/flyvestationer, idet det er på disse steder, at soldater overgår efter udsendelse til at være veteraner. Der er endvidere sandsynligt, at veteraner forbliver bosat i disse områder også efter ansættelse i Forsvaret. Det er således også et naturligt omdrejningspunkt for den efterfølgende støttende indsats. Herudover har disse steder typisk passende mødefaciliteter.

Formålet med indsatsen er at styrke koordinationen og tilrettelæggelsen af den frivillige indsats i det pågældende område. Herudover er formålet at styrke samarbejdet i den offentlige indsats i området mellem fx Veterancentret og kommunerne.

MÅLGRUPPE

Målgruppen er som udgangspunkt alle frivillige organisationer, offentlige aktører så som Forsvaret og kommuner, såvel som private aktører som virksomheder i området. Målgruppens sammensætning vil afhænge af, hvilke eksisterende tilbud, offentlige såvel som private, der findes i området. Det forventes, at deltagerkredsen i starten primært vil bestå af de større frivillige organisationer og repræsentanter fra Forsvaret for herefter at vokse til også at inkludere mindre aktører. De enkelte fora kan også være en værdifuld platform for de kommunale veterankoordinatorer at orientere og koordinere igennem. Veterancentret skal være en fast deltager i alle fora.

TILRETTELÆGGELSE OG ORGANISERING

Koordinationsfora foreslås forankret ved en lokal garnison/flåde-/flyvestation, som vil varetage administrationen forbundet med forberedelsen og gennemførelsen af møderne. Administrationen af forummet afstedkommer umiddelbart kun begrænsede opgaver i form af indkaldelse og

opfølgning. Den ledende rolle kan varetages på mange måder, men det vil være hensigtsmæssigt, at den bygger på kendskab til de lokale forhold.

Drøftelser under den afholdte workshop har afdækket et ønske om, at Garnisonskommandanterne spiller en ledende rolle i disse fora. Veterancentret er overordnet set ikke enig i, at det nødvendigvis behøver at være en niveau III chef, der er den drivende kraft i samarbejdet. Det kunne også være en borgmester, en fra erhvervslivet eller eksempelvis en frivillig forening, der har ansvaret for koordinationsforummet. Allerede eksisterende fora fx i Nordjylland og Sydsjælland og Lolland-Falster som er ledet af Garnisonskommandanterne, har imidlertid haft succes med at skabe rammer, der muliggør en øget grad af koordinering og netværksdannelse. Indledningsvist bør fora startes af en niveau III chef, hvorefter det anbefales, at ledelsen af de enkelte fora afgøres af det enkelte forum.

Konkret foreslås det, at der etableres yderligere to fora på Sjælland henholdsvis i Nord- og Vestsjælland samt yderligere tre fora i Jylland henholdsvis i Sønder-, Midt- og Vestjylland. Denne foreslåede geografiske fordeling skal både fordre en naturlig afgrænsning, der er underbygget af aktørernes respektive rækkevidder samt et passende samlingspunkt ved Forsvarets nærliggende garnison/flåde-/flyvestationer. Det er dermed ikke formålet, at Forsvaret er repræsenteret i alle kommuner, men at aktører i områderne søger mod det lokale forum.

Det anbefales, at der afholdes minimum to møder årligt.

FORVENTEDE RESULTATER OG EFFEKTER

De enkelte fora forventes at bidrage til, at der ikke gennemføres overlappende aktiviteter, og at eventuelle huller i indsatsen i området kan identificeres. Ydermere vil forummet skabe en ramme for informationsdeling og netværksdannelse blandt organisationer, offentlige såvel som private aktører herunder virksomheder.

TIDSPERSPEKTIVERNE FOR IVÆRKSÆTTELSE

Det vurderes muligt at påbegynde oprettelse af de enkelte fora umiddelbart efter iværksættelse. Det vurderes, at der allerede i forbindelse med første møde vil opleves både styrket netværksdannelse og informationsdeling. Det forventes, at tilpasningen af aktiviteter og tiltag blandt de frivillige aktører først vil ses ved andet eller tredje møde. Dette er dog et skøn og eventuelle resultater og effekt af forummet vil i sidste ende være op til engagementet hos deltagere.

RESSOURCEBEHOV

Indsatsen forventes ikke at kræve årsværk og ses gennemført med driftsomkostninger på 0,1 mio. kr. årligt.

4.2.2. Flagdag (centralt og lokalt)

Flagdagen anerkendes som den nationale anledning til at flage for Danmarks udsendte, men kendskabet til dagen, herunder dagens formål, vurderes ikke at være udbredt nok blandt deltagere og befolkningen som helhed. Herudover vurderes der at være et væsentligt udviklingspotentiale i de lokale, kommunale arrangementer.

Flagdagen samler mange myndigheder, politikere, VIP'er og frivillige organisationer, der alle har deres egne kommunikationsplatforme, som hjemmesider og sociale medier. Der gennem-

føres ikke en koordineret kommunikationsindsats op til, under eller efter Flagdagen. En sam-tænkning af kommunikationsindsatsen, herunder blandt andet udvidelse af brugen af de man-ge rådige platforme, vil styrke kendskabet til og forståelsen for dagen.

De lokale arrangementer har i varierende grad været i stand til at tiltrække deltagere og der-ved opnå den ønskede anerkendende effekt. Det vurderes, at kommunerne tilrettelægger og gennemfører flagdagen på forskellige vis og ikke udnytter samarbejdet med Forsvaret opti-malt. En skabelonløsning i form af en "best practice"-vejledning for kommunerne vil styrke planlægningen af deres arrangementer. En ensartede planlægning og gennemførelse kan også medvirke til et øget deltagerantal, hvilket vil underbygge oplevelsen af anerkendelse hos vete-ranerne.

Vedrørende det centrale arrangement er formålet at styrke kommunikationsindsatsen igennem øget samarbejde mellem Forsvarskommandoen, Veterancentret og Forsvarsministeriet via etableringen af en arbejdsgruppe.

Vedrørende de lokale arrangementer er formålet at skabe forudsætning for en effektiv tilrette-læggelse og succesfuld gennemførelse af kommunale Flagdagsarrangementer. Formålet er endvidere at øge antallet af deltagende veteraner ved de lokale arrangementer.

MÅLGRUPPE

Centralt:

Målgruppen for indsatsen er primært de parter, der skal samarbejde i arbejdsgruppen, som er Forsvarskommandoen, Forsvarsministeriet og Veterancentret. Sekundært er det deltagerne i Flagdagen, herunder frivillige organisationer, veteraner, deres pårørende såvel som andre mi-nisterier, myndigheder og eventuelt kommunerne. Tertiært er målgruppen den brede danske befolkning, hvis kendskab til hensigten med Flagdagen gerne skulle styrkes.

Lokalt:

Målgruppen for indsatsen er indledningsvis kommunerne, der allerede har indgået en samar-bejdsaftale med Veterancentret. Det er hensigten at øge antallet af samarbejdsaftaler med kommunerne og således også grundlaget for denne indsats. Den sekundære målgruppe for indsatsen er veteranerne og deres pårørende og den tertiære er som beskrevet ovenfor.

TILRETTELÆGGELSE OG ORGANISERING

Centralt:

Forsvarskommandoen, Forsvarsministeriet og Veterancentret bør alle være repræsenteret i arbejdsgruppen. Konkret skal arbejdsgruppen se nærmere på tiltag så som øget anvendelse af taler, livestreaming, videoer, flagdagshilsen fra Forsvarsministeren og Statsministeren i lighed med nytårstaler. Herudover kan veteraner opfordres til at gennemføre foredrag i lokalsamfun-det i ugen op til d. 5. september.

Det forudses, at arbejdsgruppen skal mødes en til to gange før og én gang efter Flagdagen. Indsatsen anses herudover som en ad hoc opgave.

Lokalt:

"Best practice" indsatsen vil kræve forankring i Veterancentrets organisation, tid til initialplan-lægning og løbende opfølgning og tilpasning. Indsatsen kan tilrettelægges ved en tidlig opsø-

gende tilgang fra Veterancentret, inddragelse af den nærliggende garnison/flyve-/flådestation og samarbejde med lokale virksomheder.

Et aspekt af indsatsen er, at de lokale arrangementer tilrettelægges uden for/i forlængelse af den normale arbejdstid for at give tjenestegørende veteraner mulighed for at deltage. Herudover peges der på, at deltagelse i arrangementer (ca. to timers varighed) skal medregnes som arbejdstid.

Et væsentligt aspekt af en succesfuld gennemførelse af de lokale arrangementer er samarbejdet med Forsvaret. Kommunerne opfordres til at samarbejde med deres respektive garnison/flåde-/flyvestationer og i muligt omfang forsøge at inkorporere materiel og personel i gennemførelsen af arrangementerne. Kommuner uden garnison/flåde-/flyvestation har ikke nødvendigvis samme forudsætninger for sådan et samarbejde, men det skal ikke udelukke muligheden. Indsatsen kan med fordel inkorporeres i det eksisterende kommunale samarbejde "Fælles om Veteraner" herunder som led i veterankoordinator uddannelsen.

FORVENTEDE RESULTATER OG EFFEKTER

Centralt:

Indsatsen vil bidrage til at samtænke, udvide og forbedre effekten af de eksisterende kommunikationsindsatser med henblik på at øge kendskabet til Flagdagen, herunder styrke formålet med Flagdagen i form af anerkendelse af veteranerne og deres pårørende samt minde de faldne. Indsatsen kan også være med til at styrke formidlingen af "Den gode historie".

Lokalt:

Indsatsen vil styrke kommunernes planlægning og gennemførelse af deres lokale Flagdagsarrangementer. Det vurderes endvidere, at veteranerne og deres pårørende, over tid og i stigende grad, vil deltage i deres respektive kommuners arrangementer. Det vurderes derudover, at oplevelsen af anerkendelse hos veteranerne vil stige.

TIDSPERSPEKTIVERNE FOR IVÆRKSÆTTELSE

Både de centrale og lokale initiativer forventes at have effekt til fordel for Flagdagen 2021.

RESSOURCEBEHOV

Centralt:

Dette forslag vurderes at kræve ca. 0,1 årsværk fra hver af de deltagende myndigheder. I alt 0,3 årsværk.

Lokalt:

"Best practice"-indsatsen vil kunne iværksættes indenfor de nuværende økonomiske rammer i Veterancentret.

Forsvaret vil derudover have omkostninger forbundet med tjenestegørendes veteraners deltagelse i lokale Flagdagsarrangementer med betalt arbejdstid. Hvis 960 medarbejdere deltager i lokale arrangementer af ca. to timers varighed, vil det svare til 1 årsværk.

4.2.3. KFUMs Soldatermission i missionsområderne

Gennem de seneste år er samarbejdet blevet stadig tættere med KFUMs soldaterhjem for udsendte danske soldater. KFUMs Soldatermission støtter udsendelsen af danske soldater ved at

etablere soldaterhjem ved de større internationale udsendte bidrag. Det er aftalt, at KFUMs ansøgning om forhøjelse af driftstilskud til fastholdelse af to udenlandske soldaterhjem indgår i den samlede evaluering af veteranindsatsen.

Formålet med soldaterhjem i internationale missioner er at tilbyde det udsendte personel hjemlige omgivelser, imødekomme soldaterhjemsmedarbejdere og et frirum fra den militære del af udsendelsen.

MÅLGRUPPE

Målgruppen er udsendte danske soldater ved de respektive missioner. I første halvår af 2020 er der KFUM Soldaterhjem i henholdsvis Irak og Estland, hvor der halvårligt er i alt ca. 270 soldater.

TILRETTELÆGGELSE OG ORGANISERING

KFUMs Soldatermission står for uddannelse forud for udsendelse, bemanning og praktik omkring KFUMs Soldaterhjem i missionsområderne i samarbejde med Forsvaret. Forsvaret støtter med logistik i forbindelse med forsyningssikkerhed.

FORVENTEDE RESULTATER OG EFFEKTER

KFUMs soldaterhjem i missionsområderne forventes at bidrage til en øget trivsel blandt de udsendte soldater. Soldater vil mødes på KFUMs soldaterhjem, hvor der er mulighed for at tale om livet som udsendt. Soldaterne vil opleve nærhed og fællesskab, som øger trivslen under udsendelsen. Nye fællesskaber og sociale relationer vil opstå, hvilket vil kunne afbøde afsavnet til egen familie og venner under udsendelsen.

TIDSPERSPEKTIVERNE FOR IVÆRKSÆTTELSE

Tiltaget er iværksat, men en forhøjelse vil støtte en fortsat tilstedeværelse af KFUMs soldaterhjem i missionsområderne fra 2021 og frem.

RESSOURCEBEHOV

Indsatsen kræver ikke årsværk og ses gennemført med driftsomkostninger på 0,6 mio. kr. årligt til aflønning og uddannelse af KFUM-personel, der udsendes til missionsområderne.

4.2.4. Den Gode Historie

Der er bred enighed om, at fortælling af "Den gode historie" er vigtig, fordi den oplyser, anerkender og nuancerer billedet af veteraner i Danmark. Det gælder uanset, om veteranen er kommet styrket hjem eller har fysiske eller psykiske efterreaktioner, som vedkommende har lært at leve et rigt liv med. Der er derfor også mange forskellige holdninger til, hvordan formidlingen af den gode historie kan ske. Der findes i dag en række officielle og frivillige platforme til formidling af veteranrelaterede oplysninger. Disse platforme henvender sig dog ofte til en i forvejen interesseret og ret afgrænset målgruppe. Ønsker man at udbrede den gode historie til en bredere målgruppe, så den udover at anerkende veteraner også har et oplysningselement i sig, bør nye platforme derfor tages i brug.

Dette kan fx ske gennem udgivelse af en podcastserie, hvor (aner)kendte personer fra veteran- og forsvarsverdenen sammen med formidlere, der er bredt kendt i den danske befolkning i fællesskab fortæller historierne og samtidig kan perspektivere de relevante emner på en måde, der både anerkender og oplyser om det at være veteran i dagens Danmark.

MÅLGRUPPE

Målgruppen for initiativet er både de personer, der i forvejen orienterer sig inden for denne type fortælling om Forsvaret og veteranverdenen samt en bredere gruppe af personer, som fatter interesse for initiativet enten på grund af podcastmediet, eller fordi de følger den person, som er vært for podcasten. For denne målgruppe vil veteranemnet således være nyt.

TILRETTELÆGGELSE OG ORGANISERING

Podcastserien skal bestå af op til ti korte udgivelser om forskellige emner så som afsavn, hjemkomst, deltagelse i krig eller konflikt, traumatiske oplevelser, og efterfølgende støtte og behandling. Formidlere fra veteran- og forsvarsverdenen kunne være tidligere/nuværende operative chefer, eller elitesoldater, der fx er kendt for deres bogudgivelser. Det kunne også være kendte personer inden for veteranverdenen eksempelvis fra frivillige organisationer. Formidlere uden for veteran- og forsvarsverdenen kunne være samfundsdebattører, journalister og andre nyhedsformidlere, der i forvejen har en etableret mål- og følgegruppe.

FORVENTEDE RESULTATER OG EFFEKTER

Podcast-markedet er siden 2017 vokset markant, og det anslås, at 30 pct. af den danske befolkning, særligt de 15-31 årige, lytter til podcasts. Podcastserien skal både anerkende veteranerne og deres pårørende direkte, samtidig med at den skal oplyse og nuancere fortælling om veteraner for en gruppe af personer, som ikke normalt interesserer sig for emnet. Den oplysende effekt af initiativet vil afhænge af, hvilke kendte personer til henholdsvis fortæller og værtsrollen, der kan tiltrækkes.

TIDSPERSPEKTIVERNE FOR IVÆRKSÆTTELSE

Tilrettelæggelse og produktion af podcastserien forventes at tage ca. seks til otte måneder. En udgivelse af podcastserien kunne være muligt inden sommer 2021.

RESSOURCEBEHOV

De væsentligste omkostninger forbundet med initiativet forventes at være honorarudgifter til de eksterne personligheder. Herudover vil der være produktions- og driftsomkostninger. Initiativet anslås at koste 0,8 mio. kr.

4.2.5. Generel læring og øvrige forslag

I forbindelse med de tre workshops har deltagerne drøftet relevante emner samt interessante spørgsmål fra deres respektive områder og synsvinkler. Der henvises til bilag 2 for en oversigt over de registrerede idéer på anerkendelsesområdet. Samme bilag beskriver ligeledes mere indgående forslagene fra de tre workshops. De workshops, som er afholdt indenfor anerkendelsesområdet er blevet faciliteret på en måde, hvor dagens drøftelser er blevet samlet op til sidst, og de mest relevante pointer og anbefalinger er udpeget af deltagerne. Foruden de mange gode bidrag drøftelserne gav til nærværende evaluering, havde de tre workshops en værdi i sig selv, da de var netværksskabende blandt deltagerne, og der blev dannet grobund for samarbejde på tværs.

Tre af de emner og ideer som fremkom på workshops, som Veterancentret vil huske og forankre i en idebank er kort beskrevet nedenfor. Effekten af de enkelte forslag er stadig uafklaret.

Administrative støtte til frivillige organisationer

Det vurderes, at en eventuel administrativ støtte til de frivillige organisationer kun vil kunne tilbydes på nogle få og afgrænsede opgaver, idet arbejdsindretningen hos de frivillige organisationer er forskellig. Endvidere kendes forholdet mellem ressourcer anvendt til administrative opgaver og aktiviteter til støtte for veteraner ikke. Det vurderes således, at eventuel støtte vil have begrænset effekt og således formentlig mindre indvirkning på kvalitet/antal/omfang af de gennemførte aktiviteter til støtte for veteraner. Det er dog et ønske, hvorfor Veterancentret inden for rådige ressourcer vil arbejde videre med at tilbyde skabeloner til diverse administrativt arbejde ved de frivillige foreninger.

Workshop om den gode historie

Veterancentret gennemførte en workshop omhandlende "Den gode historie", der havde til formål at drøfte, hvad, hvorfor og især hvordan formidlingen af "Den gode historie" kunne styrkes. De overordnede muligheder, der blev identificeret, var:

- Etablering af et ambassadørkorps, der kan formidle gode historier om det at være veteran. Det vurderes udfordrende at udvælge veteraner til korpset, klæde dem på til opgaven og opbygge en platform som fx en database over de enkeltes placering geografisk og deres individuelle historie, ligesom en database skal opdateres jævnligt. Et ambassadørkorps vil eventuelt kunne formidle gode historier lokalt på mindre platforme. Forslagets forventede effekt vurderes dog ikke at stå mål med de nødvendige ressourcer, der vil skulle tilføres, hvis indsatsen skulle iværksættes.
- Etablering af en kommunikationsarbejdsgruppe med det formål at formidle "den gode historie". Det vurderes, at der er mange gode historier om veteraner, men at der er for få interne platforme til, at det vil give mening at nedsætte en sådan gruppe. Eksterne medier vil formodentlig i nogen grad være interesseret i sådanne historier, men ikke i en grad, der kan legitimere en sådan gruppe.
- Et samarbejde med influencers: Det vurderes, at interessen for veteranområdet er svag i influencersgruppen. Derfor vurderes forslaget mindre anvendeligt.

Udover det beskrevne podcastinitiativ vil Veterancentret fremadrettet arbejde videre med at afdække mulige platforme og samarbejder, der kan bidrage til styrkelse af "Den gode historie".

Veterankortet.dk

Veterancentret opfordrer til, at Veterankortet.dk fortsætter med at udvikle indsatsen, herunder muligheden for en eventuel aflønning af tovholderens arbejde og/eller kompensation af transportomkostninger igennem én af de frivillige aktører. Der er herudover identificeret et overlap grundet navnesammenfaldet mellem veterankort og veterankortet.dk. Dette overlap kan løses med tydeligere beskrivelser på Forsvarets relevante hjemmesider, og vil blive drøftet nærmere med Forsvarsministeriets Personalestyrelse.

Læringspunkter til det fremadrettede arbejde

Veterancentret er i løbet af evalueringsprocessen blevet opmærksom på nogle områder/ideer, som ikke er medtaget i rapporten, men som der vil blive fokuseret på fremadrettet som en del af den almindelige drift.

Muligheden for at uddele en årlig veteranpris er blevet foreslået i forskellige sammenhænge. Forslagene har blandt andet omhandlet priser til: årets veteran, årets veteraninitiativ og årets

veteranvirksomhed. Veterancentret er enig i hensigten bag forslagene, men ser behov for at undersøge emnet nærmere for at sikre en passende modus.

Det blev foreslået, at eksisterende veteranfora kunne anvendes til at koordinere flagdagsaktiviteter. Veterancentret vil indarbejde forslaget i de fora, som Veterancentret er ansvarlige for.

Sagsbehandlingen af 2 mio. kr. puljen og ferielejrpuljemidlerne blev foreslået tilpasset. Veterancentret vil arbejde for at nedbringe sagsbehandlingstiden forbundet med tildeling af midler fra disse puljer. Herudover vil rammene for tildelingene blive genovervejet, fx underinddeling af puljemidler til mindre aktiviteter, opdeling af udbetalingerne i tid og sammenkobling af aktører i forbindelse med udbetalinger.

En samling af Veterancentrets aktøroversigt og veteranportal.dk's aktivitetsoversigt er blevet foreslået. Veterancentret har vanskeligt ved at vurdere det konkrete behov for en sådan sammenlægning. Endvidere vurderes det, at den efterfølgende opdatering af siden vil være ressourcekrævende. Veterancentret anerkender dog, at internetbaseret oversigts/informationsløsninger kan være værdifulde værktøjer og vil derfor gerne fortsætte drøftelserne om emnet.

Bilag 1

Evaluering af veteranindsats 2020

Evaluering af nuværende indsatser

Den anerkendelsesrettede indsats

Indhold

Veteransektariatets indsats.....	1
2 mio. kr. pulje	4
Ferielejr pulje	6
Fælles om veteraner	8
Viden om Veteraner – årlige samlinger	10
Udbredelse af kendskabet til veteranindsatsen i hele Rigsfællesskabet	12
Flagdag, det centrale arrangement	14
Mærkedage – Peacekeepers dag mv.....	16
Veterankortet	19
ENGAGE – Musikfestival.....	21
Warrior Week.....	24

Fokusområde:	Anerkendelse
Indsats:	Veteransektariatets indsats
Aktør:	Veterancentret

Beskriv den nuværende indsats, herunder økonomi: Veteransektariatet blev oprettet som et initiativ i den oprindelige veteranpolitik fra 2010 med formål at støtte frivillige organisationer. Sekretariatet skal give bedre mulighed for, at de frivillige organisationer kan løfte større opgaver, der går på tværs af de forskellige foreninger. I veteranpolitikken fra 2016 fremgår det tillige, at de frivillige organisationer, der bidrager til veteranpolitikens hensigter, i muligt omfang skal understøttes, så kræfterne kan fokuseres på de mål, organisationerne har, det de brænder for og det de er bedst til. Veteransektariatets indsats indeholder støtte og koordination til løsningen af fælles opgaver på veteranområdet, herunder samarbejdet mellem aktører og myndigheder under Forsvarsministeriet. Der vurderes for nuværende at være 60 til 70 aktører på veteranområdet, idet hovedparten dækker et geografisk afgrænset område eller varetager interesser for en bestemt medlemsgruppe. Supplerende eksisterer der på landsplan ca. 45 veterancaféer. Veteransektariatet koordinerer veteranindsatsen ved at rådgive, vejlede og opgavestille til de frivillige aktører, der modtager tilskudsmidler, enten ved direkte tilskud via finansloven, 2 mio. kr. puljen eller ferielepuljen. Koordinationen med de frivillige aktører udnyttes også til at facilitere den retning, som veteranarbejdet skal bevæge sig i. Denne koordinati-on foregår gennem et antal årlige koordinations- og økonomimøder. I 2019 afholdtes i alt 18 af sådanne møder. Veterancentret udøver som tilskudsgivende myndighed controlling i forhold til de tilskud, der hvert år ydes til eksterne veteranaktører. Veteransektariatet forestår denne controlling, som er baseret på forretningsgangsbeskrivelser og retningslinjer, som har været underlagt revision af Forsvarsministeriets Interne Revision med et tilfredsstillende resultat. I forbindelse med 2 mio. kr. puljen og ferielepuljen har Veteransektariatet en tæt dialog med ansøgerne vedrørende budgetlægning og generel kvalificering af ansøgninger. I forbindelse med Veterancentrets endelige indstilling til puljernes anvendelse sker der en prioriteret tildeling. Her igennem koordinerer Veteransektariatet i muligt omfang indsatsen i forhold til faktorer som valg af aktør, indhold og i et vist omfang geografi. Veteransektariatets koordination og støtte sker blandt andet gennem årlig afholdelse af Forsvarets Veteranforum, støtte til afholdelse af møder i Frivilligt Veteranforum og samlinger for veterancaféer. Veteransektariatet gennemfører tillige informationsvirksomhed i og uden for Forsvaret med henblik på at informere om den samlede veteranindsats. Ved specifikke tiltag, eksempelvis friluftsvirksomhed, idræt og samling af veterancaféer er der tillige etableret ad hoc mødefora. Efter et konstateret behov for yderligere samlinger på veteranområdet, har der siden 2016 været afholdt årlige "Viden om Veteraner" konferencer. Ud over indsatsen rettet direkte mod frivillige aktører og faglige organisationer, rådgiver og vejleder Veteransektariatet tillige om forhold på anerkendelsesområdet, blandt andet vedrørende flagdag, veterankort, tivolikort, kompetencekort og medaljer, såvel i som uden for Forsvarsministeriets område. Indsatsen understøttes af en række elektroniske oversigter på Veterancentrets hjemmeside, som vedligeholdes af Veteransektariatet. Det er et oversigtskort over aktører på veteranområdet, oversigt over tildeling af midler fra diverse puljer samt oversigt over fonde og legater.
--

Veteransektariatet bidrager derudover ind i indsatsen "Fælles om Veteraner" rettet mod landets kommuner, idet denne indsats har snitflader til frivilligområdet. Veteransektariatet er endvidere tovholder på at sikre en større synlighed fra Veterancentrets side ved begivenheder arrangeret af frivillige organisationer.

Indsatsen vurderes, ud over de via finanslovens tildelte midler til eksterne aktører (ca. 18 mio. kr. i 2019), økonomisk set at have kostet ca. 3 årsværk ved Veteransektariatet i 2019.

Vurder effekten:

Veteransektariatets koordinationsindsats har øget samarbejdet og koordinationen imellem de enkelte aktører, og i et vist omfang disses samarbejde med myndigheder under Forsvarsministeriet. Dette har yderligere medført, at de frivillige aktørers indsats er bedre koordineret og kommunikeret overfor såvel veteranmålgruppen som øvrige aktører på veteranområdet. Herigennem er koordinationen omkring indsatsen overfor veteraner og deres pårørende styrket.

Specielt Veteransektariatets indsats overfor de frivillige aktører, som modtager tilskuds-midler via finansloven, vurderes at have en god effekt. Den gode effekt opnås igennem de flere årlige koordinations- og økonomimøder, da det ved disse møder sikres, at opgavestillingen efterleves, der ikke er overlap imellem indsatserne, målgruppen er veldefineret og der kan sættes retning på veteranarbejdet.

På baggrund af aktørers tilkendegivelser og egne erfaringer er det Veterancentrets vurdering, at Veteransektariatet har medvirket til at udvikle en konstruktiv dialog mellem Veterancentret, de frivillige og faglige organisationer samt mellem organisationerne indbyrdes.

Det vurderes endvidere, at Veteransektariatets koordinations- og støtteindsats har bidraget til, at de frivilliges aktiviteter har øget anerkendelsen af veteraner og deres pårørende samt skabt nye fællesskaber for veteranmålgruppen. Indsatsen har tillige skabt øget fokus mod de udfordringer, som en mindre gruppe af veteraner og pårørende lever med i hverdagen.

På baggrund af overstående vurderes det, at formålet med indsatsen delvis er opnået, men stadig kan optimeres.

Beskriv styrker:

Veteransektariatets koordination er med til at mindske overlap i indsatserne både blandt frivillige organisationer, private aktører og offentlige tilbud. Koordinationsindsatsen sikrer, at der opnås en bedre udnyttelse af de frivilliges indsats med hensynstagen til mangfoldighed, bredde og diversitet i veteranindsatsen.

En stor styrke ved, at Veterancentret har et element, som har til opgave at koordinere og støtte den frivillige indsats, er, at der ved Veteransektariatet er et detaljeret kendskab til de frivillige aktørers indsatser. De frivillige har stor lydhørighed over for den sparring, vejledning og retningsgivning, som de modtager fra Veteransektariatet, der er i stand til at se på tværs af de forskellige aktiviteter inden for Veteranområdet.

Veteransektariatets kendskab til området støtter tillige Veterancentrets øvrige opgaveløsning.

Beskriv udfordringer:

Behovet for koordination har været stigende grundet det øgede antal anerkendende tilbud til veteraner og pårørende og den øgede tilskudsvirksomhed.

Den øgede tilskudsvirksomhed har medført et stigende omfang af tilsynsvirksomhed, herunder behov for opgavestilling og controlling.

Veteransektariatet har i mindre omfang haft mulighed for at vise synlighed overfor de initiativer, der gennemføres på frivilligområdet.

Overvej det fremadrettede perspektiv:

Der vurderes at være et behov for, at Veteransektariatet opnår en bedre udnyttelse af de eksisterende fora, primært ved at tilskynde til opbakning blandt flere frivillige aktører. Der vurderes tillige at være et potentiale for bredere lokalt samarbejde gennem oprettelse af flere lokale fora, eventuelt understøttet af Veteransektariatet.

Anerkendelsen og kontrollen af aktiviteterne ved de frivillige aktører ses optimeret ved at øge tilstedeværelsen og dermed synligheden ude ved de frivillige aktører, når de gennemfører aktiviteter.

Udbyttet af Forsvarets Veteranforum ses at kunne udbygges yderligere, ved at deltagerkredsen i højere grad kommer med forslag til forbedring af veteranindsatsen, der efterfølgende bearbejdes i Veteransektariatet.

Mange af de nye initiativer, der iværksættes som en del af evalueringen er opbygget således, at indsatsen gennemføres af en frivillig aktør i stedet for af Veterancentret. Her vil det være Veteransektariatets opgave i samarbejde med Veterancentrets faglige afdelinger at støtte de frivillige aktører og de nye indsatser samtidig med, at det er Veteransektariatets opgave at sikre, at Veterancentret ikke dublerer en frivillig indsats.

I tilfælde af, at Veteransektariatets koordination og støtte på frivilligområdet mindskes eller ophører vurderes det, at det gensidige kendskab på tværs af aktørerne på sigt vil mindskes samtidig med, at der vil være en risiko for, at der er overlap mellem Veterancentrets indsats og en civil aktørs indsats. En yderligere konsekvens vil være større grad af overlap i indsatsen overfor veteraner og deres pårørende, ligesom de gennemførte aktiviteter potentiale ikke udnyttes optimalt.

Fokusområde:	Anerkendelse
Indsats:	2 mio. kr. pulje
Aktør:	Veterancentret og frivillige aktører

Beskriv den nuværende indsats, herunder økonomi: 2 mio. kr. puljens (puljen) formål er at understøtte initiativer på veteranområdet. Puljen skal understøtte veteranpolitikens formål og bidrage til at styrke indsatsen på veteranområdet. Puljen skal bredt anerkende veteraner og pårørende i forbindelse med gennemførelse af initiativer og aktiviteter. Gennem økonomiske midler tildeles der støtte til frivillige aktører og organisationer på veteranområdet, herunder enkeltpersoner. Typisk søges puljen af såvel større som mindre aktører, og til såvel eksisterende som nye initiativer. Puljen har overordnet set siden 2010 været anvendt til aktiviteter for veteraner og pårørende, mærke – og flagdage, samt opsøgende indsats rettet mod udfordrede veteraner og deres pårørende. Veterancentret administrerer og tildeler midler fra puljen uanset beløbsstørrelse. Tildelingen sker på baggrund af en konkret vurdering af de enkelte initiativer, herunder hensyntagen til det for året udmeldte tema. For ansøgningsrunden til aktiviteter i 2020 var tildelingen prioriteret mod støtte til aktiviteter rettet mod børn og unge af veteraner. På baggrund af Veterancentrets kendskab til veteranaktører og veteranindsatsen rådgives ansøgere om kriterierne for puljen samt mulige samarbejdspartnere. Puljen har siden Finansåret 2018 årligt rådet over 2 mio. kr., og er en videreførelse af tidligere tilsvarende puljer. Til de tre foreløbige ansøgningsrunder 2018-20 er der modtaget i alt 365 ansøgninger for samlet ca. 23 mio. kr. Der er for ansøgningsrunden 2020 set en væsentlig stigning i antallet af ansøgninger til puljen, ca. 33 pct., sammenlignet med 2018. Der er i perioden meddelt tilsagn til 217 ansøgninger. De årsværk, der anvendes på administration af puljen ved Veterancentret er indregnet i ovenstående indsats vedrørende "Veteransektariatet".
Vurder effekten: Puljen vurderes væsentlig i forhold til formidlingsvirksomhed om og anerkendelse af veteraner og deres pårørende. Ligeledes vurderes puljen at have dannet grobund for varige fællesskaber blandt veteraner og pårørende. Endvidere har puljen været katalysator for nye aktører og initiativer på veteranområdet. Herigennem er der sat retning og skabt øget opmærksomhed på veteranindsatsen. Puljen vurderes at have haft en positiv effekt på en række konkrete områder; ferielejre, flagdage, mærke- og mindedage, formidlingsvirksomhed om Forsvaret og veteranområdet, idræts- og friluftsliv, opsøgende indsats, lokale fora, samlingspunkter og væresteder. Herudover vurderes puljen at have haft en positiv effekt for gennemførelsen af gensynstræf, netværksskabelse blandt pårørende og beskæftigelsesrettede initiativer. De støttede aktiviteter skaber samtidig historier, som bruges til formidlingsvirksomhed om veteranindsatsen og i særdeleshed anerkendelse af veteraner og deres pårørende. Puljen vurderes igennem årene at have skabt en større bredde i såvel omfanget af tilbud som antallet af aktører på veteranområdet. Dette har medført flere valgmuligheder og større geografisk spredning på initiativerne. Særligt mindre aktører vurderes at opnå væsentlig gavn af puljens midler. Det er Veterancentrets vurdering, at hovedparten af initiativerne ville være gennemført i reduceret form eller ikke gennemført uden økonomisk støtte fra puljen.

Beskriv styrker:
Puljen vurderes at være med til at sikre mangfoldighed og bredde i veteranindsatsen grundet et forholdsvis lidt bureaukratisk og let tilgængeligt ansøgningsregime. Puljen har herved haft relativ stor indflydelse på retningen af veteranindsatsen, da Veterancentret via de årlige tildelinger kan anerkende bredt inden for de frivillige aktører. Tillige vurderes det, at puljen har skabt et gensidigt kendskab blandt veteranaktører og herved etableret samarbejde. Fx kan nævnes samarbejdet mellem veteranaktører, Forsvaret og kommuner i forbindelse med fejring af flagdage, oprettelse af veterancaféer og afholdelse af større arrangementer. Puljen har bibragt Veterancentret et bredt kendskab til indsatser og aktører på veteranområdet, hvilket har styrket muligheden for rådgivning og sparring såvel i som udenfor Forsvaret.
Beskriv udfordringer:
Det opstillede ansøgningsfrist for puljen medfører for nuværende, at ansøgere kan forvente svar på ansøgningerne primo marts. Det kan medføre udfordringer i forhold til at gennemføre aktiviteter i 1. kvartal, ligesom det kan udfordre langsigtet planlægning af typisk større aktiviteter. Det er tillige udfordrende for visse aktører, at der ikke gives flerårige tilsagn/afslag om støtte, idet visse aktører hele tiden opfatter usikkerhed om finansiering og udvikling af deres indsats. Veterancentret har med årlige temaer forsøgt at sætte retning på initiativerne. Dette er i mindre omfang lykkedes. Veterancentret får ikke kvalitative ansøgninger nok hvert år inden for det udmeldte tema. Endvidere er der mange aktører, som fastholder deres fokus inden for deres eget kerneområde. De rådige økonomiske midler i puljen vurderes i mindre grad at være tilpasset efterspørgslen, idet det samlede ansøgte beløb på ca. 23 mio. kr. for årene 2018-2020 overstiger de rådige 6 mio. kr. En følgevirkning af puljen vurderes at være øget afhængighed og stigende efterspørgsel efter støtte til initiativer og aktiviteter. Det er tillige Veterancentrets vurdering, at personlige relationer imellem aktørerne på veteranområdet i et vist omfang kan udgøre en barriere for udnyttelse af det fulde samarbejds-potentiale. Det vurderes essentielt, at Veterancentret i endnu højere grad animerer til samarbejde veteranaktørerne imellem, således der sikres bedst mulig anvendelse af de rådige midler.
Overvej det fremadrettede perspektiv:
Et eventuelt ophør af puljen vurderes at få væsentlige konsekvenser for anerkendelsen af veteraner og pårørende. Antallet af aktiviteter og initiativer vil reduceres væsentligt, ligesom enkelte indsatsområder må forventes at forsvinde. Det vurderes tillige at bredden i initiativerne vil mindskes, ligesom det generelle kendskab til veteranindsatsen.

Fokusområde:	Anerkendelse
Indsats:	Ferielejr pulje
Aktør:	Veterancentret og frivillige organisationer

Beskriv den nuværende indsats, herunder økonomi:
Formålet med indsatsen er at støtte gennemførelsen af ferielejre for veteraner med børn. Puljen støtter aktiviteter, der kan være en tiltrængt pause fra hverdagen, hvor familien finder sammen på nye måder og skaber nye relationer til andre veteranfamilier. Indsatsen består af tildeling af puljemidler efter ansøgning til organisationer, der planlægger og gennemfører ferielejre. Målgruppen for indsatsen er frivillige foreninger og aktører på veteranområdet. Puljen har siden finansåret 2018 rådet over 500.000 kr. årligt. Tildelingen sker på baggrund af en konkret vurdering af de enkelte ansøgninger. Grundet Veterancentrets kendskab til veteranaktører og veteranindsatsen rådgives ansøgere om kriterierne for puljen samt mulige samarbejdspartnere. I de tre ansøgningsrunder 2018-20 er der modtaget i alt 21 ansøgninger til en samlet værdi af ca. 2,6 mio. kr. Der er i perioden meddelt tilsagn til 13 ansøgninger. Der er i 2019 udbetalt 511.000 kr. i tilskud. De årsværk, der anvendes på administration af puljen ved Veterancentret er indregnet i ovenstående indsats vedrørende "Veteransektariatet". Årligt vurderer Veterancentret, at ca. 200 veteraner og deres familier med manglende socialt og økonomisk overskud deltager i ferielejr og dermed får mulighed for at indgå i fællesskaber med ligesindede. Ydermere har en række enlige fædre fået mulighed for samvær med deres børn og andre i en lignende situation.
Vurder effekten:
Det er Veterancentrets vurdering, at deltagelse i en ferielejr har givet veteranfamilier en bedre indsigt og forståelse for egen situation. Denne erkendelse kan resultere i, at familierne søger yderligere støtte i det etablerede system. Ferielejrene vurderes tillige at have givet veteranfamilierne kendskab til andre familier med tilsvarende udfordringer, således at der opstår motivation til at søge andre fællesskaber. Ferielejrene vurderes også at have haft en anerkendende effekt overfor veteranfamilierne gennem de ressourcer Forsvarsministeriet og de frivillige aktører i fællesskab stiller til rådighed. Puljen har resulteret i nye konstruktive samarbejder blandt veteranaktører som fx samarbejdet i Nordjylland, hvor KFUM, Fonden Danske Veteranhjem, Veteranstøtten, Veteranopsamlingskassen sammen planlægger og gennemfører en ferielejr. Denne lejr har hvert år haft deltagelse af blandt andet Veterancentrets lokale socialrådgivere. Et andet eksempel er samarbejdet mellem Krigsveteraner & Pårørende og deres samarbejde med Veteranstøtten omkring deres ferielejr.
Beskriv styrker:
Det er unikt, at Forsvarsministeriet gennem en række frivillige organisationer skaber rammer for, at veteranfamilier kan mødes i trygge rammer og indgå i fællesskaber med ligesindede. Derudover er der mulighed for de fagprofessionelle at mødes med de udfordrede veteranfamilier under trygge rammer og opbygge en tillidsfuld relation. Veterancentret vurderer, at ferielejr initiativet er et område, hvor samarbejdet blandt veteranaktører er relativt højt. Det brede samarbejde mellem flere veteranaktører sikrer, at man når ud til en større målgruppe og derfor er det også primært en fast gruppe af veteranaktører, der hvert år gennemfører ferielejre, da indsatsen kræver samarbejde og konti-

nuitet.
Beskriv udfordringer:
Veterancentret vurderer, at indsatsen på nuværende tidspunkt er tilpasset efterspørgslen. Det skal dog understreges, at de fleste lejre bliver afholdt i Jylland. Veterancentret vurderer tillige at enkelte veteranfamilier deltager i flere ferielejre, men at dette for nuværende ikke har været en udfordring.
Overvej det fremadrettede perspektiv:
Veterancentret ønsker fremadrettet at være mere synlige i indsatsen både i planlægnings- og gennemførelsesfasen for at opnå det fulde potentiale af ferielejrene. Såfremt Veterancentret ikke længere har mulighed for at give økonomisk støtte til ferielejre vil dette i særlig grad ramme de veteranfamilier, der ikke har sociale eller økonomiske muligheder for at tilbyde familien en ferie. En ferie i trygge rammer, hvor dyrkelse af fællesskabet er det centrale element. Såfremt indsatsen nedjusteres vil aktiviteterne kunne fortsætte i mindre omfang, men dette vil i særlig grad ramme det anerkendende aspekt.

Fokusområde:	Anerkendelse
Indsats:	Fælles om veteraner
Aktør:	Veterancentret

Beskriv den nuværende indsats, herunder økonomi:

Formålet med indsatsen er at øge samarbejdet mellem Forsvaret og landets kommuner, samt at øge kommunernes viden om veteraner. Veterancentret lancerede i marts 2018 samarbejdskonceptet "Fælles om veteraner" med materiale til kommunerne til blandt andet (videre-)udvikling af veteranstrategi, ansættelse af veterankoordinator og afholdelse af flagdagen.

Med udgangen af 2019 er der rettet henvendelse til samtlige af landets kommuner og der foreligger januar 2020 65 samarbejdsaftaler mellem Veterancentret og kommunerne udarbejdet med afsæt i samarbejdskonceptet. 52 kommuner har udpeget eller ansat en veterankoordinator eller en tovholder og 35 kommuner har en veteranstrategi.

Som del af samarbejdskonceptet har der været afholdt undervisningsdage for veterankoordinatorer fire gange årligt. Formålet er gennem undervisning og videndeling at sikre et fokus på den nyeste viden om veteraner og de tilgange, som er særligt relevante i det daglige arbejde med veteraner og deres familier. Derudover er formålet at sikre et fagligt samarbejde mellem veterankoordinatorerne på tværs af landet.

Det forventes, at undervisningen kan videreføres indenfor rammen af 50.000 kr. årligt (indgår i Opsøgende rådgiversektionens budget). Der har i 2019 været anvendt 2,1 års-værk til indsatsen. Dette indgår fremover i driften af Opsøgende rådgiversektionen. Der har i 2019 været driftsudgifter for 91.000 kr.

Vurder effekten:

Veterancentret vurderer, at Fælles om veteraner har været med til at styrke samarbejdet mellem Veterancentret og kommunerne. At 36 kommuner har en veteranstrategi, 52 kommuner har udpeget en veterankoordinator eller tovholder, at der er indgået 63 samarbejdsaftaler (og flere i støbeskeen) tegner et billede af et koncept, der virker. Med samarbejdskonceptet og dertilhørende materiale er der blevet åbnet døre til kommunerne og skabt opmærksomhed på veteransagen. Effekten af indsatsen er, at Veterancentret er gået fra at skulle række hånden ud til kommuner med samarbejdsaftaler, til at opleve at kommunerne lokalt på sagsbehandlerniveau trækker i Veterancentret for et tæt samarbejde.

Også netværksdannelsen mellem og til kommunernes veterankoordinatorer er med Fælles om veteraner blevet styrket. Til den seneste undervisningsdag for veterankoordinatorer (to dage med overnatning) var der 36 tilmeldte deltagere, hvilket er det hidtil højeste deltagerantal. Adspurgte til deres udbytte af undervisningsdagene meldte 23 deltagere tilbage. Alle svarede, at de havde fået meget eller rigtig meget udbytte af undervisningsdagene. Ved evaluering af foregående undervisningsoplæg har 74,6 prc. af deltagerne svaret, at de er enige eller meget enige i, at de har fået viden, som de kan gå ud og bruge (baseret på evaluering af fire oplæg). Herudover tilkendegiver deltagerne stor tilfredshed med fordybelse i faglige temaer, ligesom de via undervisningsdagene oplever sig støttet i netværksdannelse med andre koordinatorer. En afledt effekt heraf er, at veterankoordinatorerne i stigende grad kontakter Veterancentret for sparring både på strategisk niveau og på sagsbehandler niveau, ligesom veterankoordinatorerne selv danner netværk på Facebook og ved regionale veteranforummer.

Beskriv styrker:

Fælles om veteraner er bygget op om tre principper. Det er nemt, fleksibelt og lokalt. I kommuner er ressourcer og tiden ofte sparsom. Konceptet er derfor bygget op om det princip, at det skal være nemt for kommunen at gå til. Materialet og vejledning fra Veterancentrets medarbejdere understøtter kommunens arbejde og viden om veteraner. Kom-

munernes størrelse, indsatser og antal af veteraner varierer. Konceptet er derfor fleksibelt og kan tilpasses den enkelte kommune. En tredje styrke er, at konceptet er lokalt forankret, hvilket sikrer, et godt lokalt samarbejde til gavn for veteraner og deres familier.

Beskriv udfordringer:

Et læringspunkt er, at selve mødet med kommunen, præsentation af materialet og ønsket om en samarbejdsaftale er vigtig, da hele den politiske og strategiske opmærksomhed i kommunen er med til at udbrede kendskabet til veteransagen. Det er derfor nødvendigt, at tilpasse kontakten til behovet og den politiske beslutningsproces i den enkelte kommune. At få arrangeret møder og i sidste ende få underskrevet en samarbejdsaftale tager tid. Til gengæld opnås der større kendskab og stillingtagen til veteransagen.

En positiv udfordring, der er opstået som følge af en vellykket indsats er, at kommunerne lokalt efterspørger et tæt samarbejde. I den fremadrettede indsats fokuseres der på et tæt og inddragende lokalt samarbejde og på den fælles opgave, der ligger i at anerkende og støtte veteranerne og deres familier.

Overvej det fremadrettede perspektiv:

Som følge af den øgede interesse for veteransagen i kommunerne, vil Veterancentret i det videre arbejde med Fælles om veteraner arbejde på at etablere endnu tættere og inddragende samarbejder mellem kommunerne og Veterancentret lokalt. Dialogen med de kommuner, der er allerlængst fremme i forhold til veteransagen, er allerede startet og der forventes et fremtidigt styrket tæt lokalt samarbejde.

Arbejdet med at få etableret samarbejdsaftaler med de kommuner, hvor der endnu ikke foreligger en samarbejdsaftale, fortsætter.

Veterancentret vurderer, at der også fremadrettet er et behov for at samle og undervise veterankoordinatorer. Dette med henblik på at styrke koordinatorenes faglige viden om veteraner, integrere nytilkomne veterankoordinatorer og for forsat at styrke og vedligeholde samarbejdet på flere niveauer mellem veterankoordinatorer og Veterancentret, herunder afholdelse af Flagdag lokalt. Undervisningsdagene vil fremover foregå to gange årligt, da Veterancentret fremadrettet vil fokusere endnu mere på at styrke det lokale samarbejde.

Fokusområde:	Anerkendelse
Indsats:	Viden om Veteraner – årlige samlinger
Aktør:	Veterancentret

Beskriv den nuværende indsats, herunder økonomi:
Indsatsen blev igangsat som et initiativ under Servicetjekket. Formålet er at skabe rammerne for en årlig samling af aktører på veteranområdet med henblik på at drøfte aktuelle temaer, dele faglig viden og øvrige emner i forhold til veteranindsatsen. Der er blevet afholdt en årlig Viden om Veteraner konference de sidste tre år. I 2017 var det overordnede tema øget samarbejde aktørerne imellem. Der deltog 170 personer. I 2018 var temaet veteraner som ressourcer i det danske samfund. Her deltog 260 personer. I 2019 var temaet indsigt og udsyn, hvor eksperter udenfor veteranområdet bidrog til ny viden. Denne gang deltog 370 personer. Samtlige konferencer har haft et messeområde med videnstande, hvor alle veteranaktører og Veterancentret selv havde mulighed for at orientere om deres aktiviteter og tilbud til veteraner og pårørende. Målgruppen for konferencerne er de mange forskellige aktører, der arbejder med veteranområdet. Fx ledere og medarbejdere fra Forsvaret, den regionale psykiatri, kommuner, videninstitutioner, frivillige foreninger og veteraner og pårørende. Viden om Veteraner kostede i 2019 samlet set 274.000 kr. Der blev anvendt i alt ca. 0,5 årsværk til forberedelse og gennemførelse af konferencen på dagen (50 medarbejdere fra Veterancentret).
Vurder effekten:
Tilbagemeldingerne fra deltagerne ved konferencerne har generelt været meget positive. I 2019 var 99 pct. tilfredse/meget tilfredse med konferencen. 91 pct. gik hjem med ny viden og 86 pct. oplyste, at konferencen skabte grobund for nye samarbejder og ny viden om andre aktører. Flere aktører har derudover tilkendegivet, at de føler konferencerne er med til at anerkende det arbejde, de yder på veteranområdet. Formålet med indsatsen vurderes på baggrund af dette at være opnået. Set i lyset af det fortsat stigende deltagerantal de tre år samt deltagernes evaluering, vurderes det, at der er en markant efterspørgsel fra aktørerne på veteranområdet efter et forum som den årlige Viden om Veteraner.
Beskriv styrker:
Veteranaktørerne er placeret i hele landet og arbejder med et ofte ret specialiseret område. Konferencerne tilvejebringer et forum, hvor geografiske og faglige netværk har mulighed for at mødes og videndele. Samtidig understøtter konferencerne andre dele af Veterancentrets kerneopgaver, herunder koordineringen mellem de frivillige aktører og samarbejdet med kommunerne og psykiatrien i regionerne. Konferencerne åbner mulighed for, at Veterancentret kan dele den nyeste viden indenfor behandling og støtte til veteraner og deres pårørende.
Beskriv udfordringer:
Konferencernes deltagere har også en række andre fora at mødes i, hvorfor der i deltagerkredsen vil være overlap mellem disse. Nærværende konferencer har alle typer af aktører som målgruppe og har en helt åben invitation. Dette kan gøre det vanskeligt at favne alle deltageres interesser, ligesom det kan være en udfordring at rumme faglige aktørers behov for drøftelser samtidig med at berøre

veteraner og pårørende deltager i drøftelserne.

Overvej det fremadrettede perspektiv:

Det er vurderingen, at den vidensdeling om og anerkendelse af alle aktørernes arbejde, der finder sted på de årlige Viden om Veteraner er central for fortsat udvikling af veteranområdet, herunder specielt samarbejdet mellem dets faglige og frivillige aktører.

Ovenstående gælder ikke mindst inden for Forsvaret, hvor ledende medarbejderes deltagelse har været stigende over de tre år. Viden om Veteraner er således også blevet et forum, hvor Veterancentret kan dele viden i egne rækker om ny forskning, forebyggelsesmetoder, behandling og mulige samarbejdspartnere for Forsvaret.

Hvis ikke Viden om Veteraner gennemføres kan det føre til, at personlige relationer såvel som samarbejdsrelationer vil gå tabt, med eventuel suboptimering og uudnyttede samarbejder til følge. Manglende udveksling af viden om fx best practise vil ligeledes kunne medføre kvalitetstab i aktørernes tilbud til veteraner og pårørende.

Fokusområde:	Anerkendelse
Indsats:	Udbredelse af kendskabet til veteranindsatsen i hele Rigsfællesskabet
Aktør:	Veterancentret

Beskriv den nuværende indsats, herunder økonomi:

Indsatsen blev igangsat som et initiativ under Servicetjekket. Formålet var at sikre, at veteranindsatsen slår igennem i hele Rigsfællesskabet.

Som en del af indsatsen blev der i 2018 gennemført besøg til henholdsvis Færøerne og Grønland. Besøgenes formål var at udbrede kendskabet til veteranindsatsen hos faglige aktører som socialrådgivere og psykologer samt hos Arktisk Kommando og frivillige aktører.

Frivillige såvel som socialrådgivere blev undervist i faglige forhold vedrørende veteranområdet, og der blev indgået samarbejdsaftaler med socialfaglige myndigheder og psykologer. Siden besøgene er der løbende holdt kontakt skriftligt med de deltagende fagligheder og frivillige. Endvidere er der udarbejdet en informationspjece om symptomer på PTSD og mulighederne for at søge støtte og behandling, når man er bosat på Færøerne eller i Grønland. Pjecen er udarbejdet på både dansk, færøsk og grønlandsk for at anerkende og imødekomme eventuelt færøske og grønlandske pårørende. Pjecerne er sendt direkte til veteranernes bopæl.

Målgruppen for indsatsen er de omkring 100 veteraner og deres pårørende, der er bosat i Grønland og de omkring 30 veteraner og deres pårørende bosat på Færøerne.

De to besøg i 2018 kostede samlet set ca. 183.000 kr. Der blev i 2018 anvendt i alt ca. 0,4 årsværk til forberedelse og gennemførelse af de to besøg fordelt på seks medarbejdere.

Vurder effekten:

Kendskabet til veteranindsatsen er blevet udbredt til aktører i både Grønland og på Færøerne. De faglige og frivillige aktører har derudover opnået øget viden om, hvordan de bedst selv og i samarbejde med Veterancentret kan støtte de veteraner og pårørende, der har behov for det. Der er endvidere blevet etableret et tættere samarbejde med psykologer, som gør det muligt for veteraner og pårørende at modtage behandling lokalt. Det er således muligt, at dele af veteranindsatsen kan slå igennem i hele Rigsfællesskabet.

Dermed er formålet med indsatsen opnået. Det er dog begrænset, hvor stor effekt indsatsen har haft for veteraner og deres pårørende set i forhold til omkostningerne ved indsatsen.

Beskriv styrker:

Der er etableret en god kontakt til de frivillige foreninger på Færøerne og i Grønland, som begge steder udviser stort engagement og handlekraft i forhold til at lave arrangementer og opretholde netværk for veteraner og deres pårørende.

Selvom de faglige myndighedspersoner generelt har meget lille erfaring med veteraner, var de meget interesserede i at øge deres viden om PTSD og behandlingsmuligheder.

Det var meget udbytterigt for alle at få dannet netværk mellem faglige medarbejdere, ansatte ved Arktisk Kommando, frivillige og psykologer på henholdsvis Færøerne og i Grønland.

Beskriv udfordringer:

Den fysiske afstand er et vilkår og vil betyde, at det alene vil være dele af veteranindsatsen, der kan udbredes til hele Rigsfællesskabet. Samtidig er det tydeligt, at initiativer af denne karakter, hvor det handler om at opbygge nye samarbejdsrelationer i eksterne

strukturer, tager tid, etableres bedst via fysiske møder og forudsætter en vis ihærdighed.

Overvej det fremadrettede perspektiv:

Behovet for individuel støtte til veteraner på Færøerne og i Grønland vurderes på baggrund af hidtil erfaring at være begrænset. En sådan støtte vil blive tilpasset kommende konkrete veteransager. Dette vil som udgangspunkt ske fra distancen med støtte fra de relevante myndigheder på Færøerne og i Grønland.

De nuværende relationer til socialrådgivere og netværkspsykologer samt frivillige på både Færøerne og i Grønland vedligeholdes via mail og telefon. Henset til den begrænsede efterspørgsel og effekt er der ikke p.t. afsat midler eller årsværk til specifikt at udbrede veteranindsatsen yderligere til hele Rigsfællesskabet.

Udbredelse af kendskabet til veteranindsatsen i hele Rigsfællesskabet kunne eventuelt styrkes ved at holde et opfølgingsmøde i 2021 på Færøerne og i Grønland. Mødet kunne formes som de møder, der afholdes årligt for frivillige i Danmark. Besøget kunne også indeholde et opfølgingsmøde med de faglige myndigheder, ligesom et øget fokus på veteranernes familier kunne imødekommes.

Besøget kunne eventuelt danne grundlag for et øget samarbejde med Arktisk Kommando i forhold til udbredelsen af viden om mulighederne for støtte og behandling inden for veteranområdet.

Med henblik på øget anerkendelse af veteraner i Grønland kunne besøget planlægges til at finde sted til Flagdagen 2021.

Fokusområde:	Anerkendelse
Indsats:	Flagdag, det centrale arrangement
Aktør:	Forsvarskommandoen

Beskriv den nuværende indsats:

Formålet med Flagdagen er at hædre de personer, der er eller har været udsendt på en mission af Danmark på baggrund af en beslutning truffet af regering, Folketing eller en minister.

Flagdagen består af et centralt arrangement i København bestående af fire delarrangementer samt en række lokale arrangementer landet over. Det officielle Danmark markerer flagdagen for Danmarks udsendte med en kranselægning ved monumentet på Kastellet, en mindegudstjeneste for Danmarks faldne i Holmens Kirke og en parade for årets udsendte på Christiansborg Slotsplads. Folketinget slutter det officielle program med en reception for årets udsendte. Målgrupperne for delarrangementerne er pårørende til faldne veteraner, hhv. udsendte siden sidste flagdag fra Forsvaret, Hjemmeværnet, Beredskabsstyrelsen, Udenrigsministeriet og Politiet.

Den decentrale fejring af Flagdagen er et kommunalt ansvar, som myndigheder, enheder m.fl. afhængigt af det lokale samarbejde med kommunen deltager i.

Den økonomiske ramme for det centrale arrangement er tilvejebragt ved Forsvarskommandoen (FKO). Omkostningerne til det centrale arrangement ved FKO var i 2019 ca. 312.000 kr.

Hertil kommer, at værnskommandoerne afholder udgifter inden for egne budgetter/deltagende myndigheders egne budgetter. Disse udgifter dækker over transport, forplejning, natpengetillæg, og weekendtillæg (når dette er aktuelt). Udgifterne varierer årligt afhængigt af antal udsendte. I 2019 var værnskommandoernes samlede udgifter ca. 495.000 kr.

Der er ikke foretaget en undersøgelse af deltagernes tilfredshed med Flagdagen. Det er derfor ikke muligt at "måle", hvorvidt formålet er nået, fordi det jf. ovenstående definition af formålet beror på en individuel vurdering, der indeholder den enkeltes opfattelse. Det er dog FKO opfattelse, at pårørende til faldne veteraner i overvejende grad finder arrangementet passende, hvorimod meninger blandt det fast tjenestegørende personel varierer.

Numerisk opgjort, har Flagdagen i 2019 haft deltagelse af hhv.; ca. 1.150 udsendte fra Forsvaret og Hjemmeværnet og ca. 60 fra Beredskabsstyrelsen. Hertil kommer et mindre antal fra Politiet og Udenrigsministeriet. Endvidere deltager ca. 40-50 veteraner fra tidligere udsendelser; ca. 500-600 pårørende (både til faldne veteraner og til årets udsendte); og ca. 200 VIP, officerer, politikere og embedsfolk.

Vurder effekten:

Det er FKO vurdering, at det centrale flagdagsarrangement med de fire delelementer har en god form, som tilsammen gør arrangementet til et tilfredsstillende arrangement. Arrangementet skaber rammen for, at det officielle Danmark kan vise respekt for de faldne og pårørende til disse, samt anerkendelse af årets udsendte og dissers pårørende.

For at opnå et fyldestgørende svar bør effekten vurderes i forhold til deltagernes opfattelse af de fire delarrangementer. FKO oplyser, at de ikke har belæg for at vurdere, om formålene er nået, eksempelvis fordi der ikke laves en "tilfredshedsundersøgelse" blandt det tjenestegørende personel. FKO finder ud fra et organisatorisk synspunkt, at det samlede arrangement har en flot signalværdi.

Det centrale Flagdagsarrangement blev gennemført første gang i 2009. Der er etableret en

fast planlægnings-, gennemførelses- og evalueringsproces, der løbende afstedkommer mindre tilpasninger og optimeringer. FKO vurderer samlet set, at arrangementet opfylder formålet tilfredsstillende.

Det er FKO vurdering, at der er tilfredshed med gennemførelsen af Flagdagen fra udsendte, deres pårørende, samt af pårørende til faldne veteraner. Ligeledes er der tilfredshed med den højtidlighed og respekt, som der er omkring de fire delarrangementer ved Flagdagen. Eksempelvis er de pårørende glade for afholdelsen af det centrale arrangement og ønsker, at det fastholdes. Forsvarskommandoen har erfaret, at der specielt blandt det tjenestegørende personel, som har deltaget en eller flere gange tidligere i Flagdagen, er personel, som ikke ønsker at deltage i arrangementet.

Beskriv styrker:

Styrken i det centrale Flagdagsarrangement er rammerne om de fire delelementer, hhv. i Kastellet, i Holmens Kirke og ved/på Christiansborg. Delelementernes placering på de nævnte steder er med til at underbygge hensigten og tyngden i arrangementet. Disse lokaliteter skaber en passende ramme for at mindes de faldne og anerkende de udsendte. Det er FKO vurdering, at Flagdagsarrangementet opfylder det formål, der er fastsat af regeringen. FKO oplever en tilfredsstillende og forholdsvis konstant medieinteresse for at dække det centrale Flagdagsarrangement, hvilket er medvirkende til at understøtte anerkendelsesformålet.

Der er et stort samarbejde mellem og på tværs af ministerier, myndigheder og styrelser for at planlægge og gennemføre det centrale Flagdagsarrangement.

Beskriv udfordringer:

Det centrale Flagdagsarrangement er det officielle Danmarks markering af de personer, der er eller har været udsendt på en mission af Danmark. Flagdagen skal på den vis ses som et enkeltstående arrangement, og der er derfor kun et mindre overlap til de lokale/kommunale Flagdagsarrangementer. I forhold til øvrige dele af veteranindsatsen er overlap til andre indsatser meget begrænset – dog således at Flagdagsarrangementerne nyder gavn af, at der informeres herom i veterankredse. Til gengæld udnytter andre veteranaktiviteter rammerne om det centrale arrangement til at supplere deres bidrag, fx når cykelløbet Ride4Rehab afslutter deres arrangement ved at ankomme på Kastellet forud for paraden.

FKO vurderer, at der kan være et ønske om at flere veteraner og pårørende har mulighed for at deltage i arrangementet. I Kastellet kan der være flere tilskuere til kranselægning, men det er ikke et mål for selve delelementet, at der er flere deltagere. I Holmens Kirke og ved Christiansborg tillader de fysiske rammer ikke en væsentlig forøgelse af deltagerantallet.

FKO har som ansvarlig myndighed for planlægning og gennemførelse af det centrale Flagdagsarrangement et godt og konstruktivt samarbejde med alle involverede interessenter.

Rammerne for gennemførelsen af Flagdagen er fastlagt af Forsvarsministeriet på Folketinget og regeringens vegne. FKO har ingen bemærkninger hertil.

Overvej det fremadrettede perspektiv:

På baggrund af drøftelserne i regi af evalueringen af veteranindsatsen, pågår der overvejelser/drøftelser om justeringer af Flagdagsarrangementet. Disse behandles særskilt.

Det er FKO og Veterancentrets vurdering, at det ikke er muligt at nedjustere dele af den nuværende indsats uden konsekvenser for oplevelsen af anerkendelse, hverken blandt pårørende til faldne veteraner eller blandt de udsendte og deres pårørende.

Fokusområde:	Anerkendelse
Indsats:	Mærkedage – Peacekeepers dag mv.
Aktør:	Danmarks Veteraner

Beskriv den nuværende indsats:

Formålet er gennem afholdelse af diverse mærkedage at anerkende veteraner og deres pårørende for deres indsats i internationale missioner. En mærkedag er typisk årsdagen for en bestemt begivenhed, hvor der bliver skabt opmærksomhed om et specifikt emne – i dette tilfælde veteransagen.

Denne evaluering handler om mærkedage generelt, men fokus vil være på NATO-dagen den 4. april, International Peacekeepers Day den 29. maj og FN-dagen den 24. oktober. Danmarks Veteraners Lokalforeninger deltager også i Flagdagen for Danmarks Udsendte, hvor de gør en stor indsats i forhold til fanekommandoer, kranselægning og blomster på kendte gravsteder. Alle disse mærkedage afholdes af foreningen Danmarks Veteraner og deres medlemmer, men arrangementerne er åbne for alle veteraner og pårørende.

Udover veteraner og pårørende er der også deltagelse af en række VIP'er fra Kongehuset, Forsvarets øverste ledelse, diverse ambassadører, diplomater m.fl. Både VIP'er, øvrige veteranaktører, veteraner og pårørende bruger dagen til at mindes og netværke med lige-sindede.

Den mest omfangsrige mærkedag er Peacekeepers Day, der afholdes årligt den 29. maj i Kastellet, og har som oftest deltagelse af foreningens protektor HKH prins Joachim. Antallet af deltagere til Peacekeepers Day vokser og udviklingen har de sidste tre år været:

2017: 125 veteraner, 25 pårørende, 50 VIP og 0 børn

2018: 170 veteraner, 50 pårørende, 75 VIP og 5 børn

2019: 325 veteraner, 100 pårørende, 100 VIP og 25 børn.

I forbindelse med Peacekeepers Day blev der i 2019 uddelt ca. 100 medaljer til veteraner og ca. 25 medaljer til børn. Udover arrangementet i Kastellet bliver der afholdt et mindre arrangement i Holstebro.

I kraft af, at Peacekeepers Day arrangementet vokser stiger omkostningerne også. I 2019 modtog Danmarks Veteraner 100.000 kr. til dette arrangement, hvor tilskuddet i 2018 var på 35.000 kr. Veterancentret har også givet tilskud til markering af NATO-dagen med henholdsvis 20.000 kr. i 2018 og 45.000 kr. i 2019. Disse tilskud har muliggjort, at der i 2019 var 125 veteraner, 75 VIP og 50 pårørende, der deltog i NATO-dagen.

Almindeligvis deltager omkring 35 personer i FN-dagen, men i 2019 blev arrangementet slået sammen med Danmarks Veteraners 50 års jubilæum, hvilket resulterede i deltagelse af 250 veteraner, 75 VIP og 75 pårørende.

I forhold til planlægning og afholdelse af de tre store mærkedage er der ca. 100 frivillige fra Danmarks Veteraner involveret.

Det er Veterancentrets vurdering, at særligt Peacekeepers Day og NATO-dagen er med til at anerkende veteraner og pårørende, samt skabe opmærksomhed omkring veteranområdet.

Som en afledt konsekvens af, at Danmarks Veteraner har åbnet mærkedagene op for alle veteraner og deres pårørende, har Danmarks Veteraner oplevet et stigende medlemstal i foreningen fra ca. 3.000 i 2016 til 3.300 i 2019. Samtidig er gennemsnitsalderen faldet fra 65,5 til 64,1.

Vurder effekten:
Den overordnede effekt af afholdelsen af mærkedage er anerkendelse af veteraner og deres pårørende. Danmarks Veteraner oplever en stigende efterspørgsel efter mærkedage særligt blandt veteraner og pårørende, der ikke er medlemmer af foreningen. Danmarks Veteraner erfarer også, at øvrige aktører på veteranområdet anvender særligt Peacekeepers Day til at mødes i Kastellet og mærke anerkendelsen, og det fællesskab der i stigende grad hersker blandt veteraner og deres familier. Det store antal veteraner og pårørende, der deltager i mærkedage er med til at styrke "den gode historie", da det viser de mange ressourcer stærke veteraner, der er stolte af deres tjeneste og giver sig tid til at mindes denne på særlige mærkedage. Afholdelsen af diverse mærkedage har resulteret i, at Danmarks Veteraner fremstår som en åben forening for veteraner, hvilket også har givet en medlemsfremgang på 300 medlemmer fra 2016 til 2019. Mærkedagene giver Kongehuset mulighed for at vise deres anerkendelse, og fremtrædende personer fra Forsvaret m.fl. mulighed for at mødes og styrke deres netværk til gavn for veteransagen. Mærkedagene anvendes tillige til at anerkende veteranernes familie, da der i stigende grad er familier til stede. Familiernes deltagelse giver således en passende anledning til at uddele børnemedaljer.
Beskriv styrker:
Den største styrke ved mærkedagene er anerkendelsen af særligt den ældre gruppe af veteraner, hvor skikke og traditioner stadig har stor anerkendende betydning. Danmarks Veteraner er den eneste frivillige organisation på veteranområdet, der har en organisation og resurser til at arrangere og gennemføre diverse mærkedage målrettet veteraner og deres familier. Medvirkende til dette er et stort frivilligt engagement fra Danmarks Veteraners medlemmer og en række artefakter såsom faner, medaljer, kranse mv. Artefakterne er med til at understøtte nogle af traditionerne fra Forsvaret såsom parader, kransenedlæggelser, musik mv. Hele veteranverdenen inviteres og har derved mulighed for at deltage i en række unikke arrangementer, hvor de kan møde ligesindede. Særligt det gode samarbejde med Familienetværket i form af børnemedaljer er med til at anerkende veteranens familie.
Beskriv udfordringer:
Danmarks Veteraner vurderer, at det er svært at håndtere udgifterne forbundet til gennemførelsen af arrangementerne uden økonomisk støtte, da antallet af ikke-medlemmer, der ønsker at deltage i mærkedagene ikke kendes på forhånd. Ikke-medlemmers deltagelse er for hovedparten finansieret af 2 mio. kr. puljen, og det er den tildelte støtte derfra, der sætter loftet for, hvor mange ikke-medlemmer, der kan deltage. Markering af mærkedage er afhængige af et stort antal frivillige hos Danmarks Veteraner, hvilket på sigt kan være en udfordring i forhold til gennemførelsen. Danmarks Veteraner vurderer derfor, at de væsentligste barrierer for udfoldelsen af indsatsen er egen økonomi samt de fysiske rammer i Kastellet, der kun kan rumme en vis mængde af veteraner og pårørende. Dette indebærer også, at indsatsen er sårbar overfor dårligt vejr, da økonomien ikke tillader tilstrækkelig med overdækning. Danmarks Veteraner vurderer, at der er uudnyttede samarbejdspotentialer med blandt andet FN Byen og Visit Danmark, og derudover kan et øget samarbejde omkring kommunikationen af mærkedage med fordel styrkes. Det er vigtigt at understrege betydningen af, at mærkedagene afholdes i Kastellet, da det er en parade og en samling omkring monumenter med dertil hørende kranselægning.

Overvej det fremadrettede perspektiv:

Der er ikke umiddelbart et ønske fra Danmarks Veteraner om at markere flere mærkedage end det er tilfældet på nuværende tidspunkt. Der peges dog på, at der kunne gennemføres en dag, hvor fokus alene var på at anerkende børn og unge af veteraner. Veterancentrets vurdering er, at det kan være en god idé, idet det ikke bør ske i rammen af Danmarks Veteraner, hvis det skal have den optimale anerkendende effekt overfor veteranfamilierne.

En række af de økonomiske udfordringer kan løses ved, at Forsvarskommandoen i endnu højere grad støtter op med faciliteter og materiel, og/eller at tilskuddet til Veteranstøtten i højere grad blev prioriteret anvendt til markering af mærkedage. Alternativt kan det overvejes, om Danmarks Veteraner skal tilføres midler på finansloven specifikt til markering af mærkedage.

Der bør være fokus på at få endnu mere effekt ud af mærkedagene ved at øge opmærksomheden på kommunikation via almindelige medier, filmoptagelser, livestreaming, podcast mv.

Markering af mærkedage vil kunne gennemføres for Danmarks Veteraners medlemmer alene uden tilførsel af offentlige midler, men det vil have konsekvenser for den brede anerkendelse af veteraner og deres familier. Derudover vil mærkedagene miste noget af den legitimitet, der ligger i, at de er åbne for alle veteraner og deres familier. Markering af mærkedagene skal have en vis størrelse og kvalitet for at få opmærksomhed fra veteraner og deres familier samt presse.

Det er Veterancentrets vurdering, at såfremt den nuværende markering af mærkedage ophørte, ville det være en betydelig svækkelse af anerkendelsen af veteraner og deres familier og særligt den ældre gruppe af veteraner ville mærke et afsavn i forhold til fællesskab. Det ville også svække Danmarks Veteraner som forening, da den ville miste synlighed og anerkendelse.

Fokusområde:	Anerkendelse
Indsats:	Veterankortet
Aktør:	Forsvarsministeriets Personalestyrelsen og Veterankortet.dk

Beskriv den nuværende indsats:

Forsvaret har ved Forsvarsministeriets Personalestyrelse (FPS) siden 2011 udsendt veterankort til personer, der har været udsendt i perioden 1992 og frem. FPS udsender kontinuerligt veterankort til personer i forbindelse med deres førstegangsendelse. Personer, som har været udsendt før 1992, og som siden ikke har været udsendt, kan via Veterancentrets hjemmeside anmode om udstedelse af et veterankort. Der er pr. juni 2019 udsendt ca. 38.000 individuelle veterankort.

Den praktiske administration varetages af FPS, idet veterankortet fremstilles ved en dansk leverandør. Stykprisen vurderes at udgøre ca. kr. 30,- pr. kort, inklusiv forsendelse. Der er i 2019 udstedt 1.963 veterankort til en samlet udgift på 58.890 kr. Den samlede administration ved FPS vurderes at koste 0,2 årsværk årligt.

Formålet med veterankortet er, at nuværende og tidligere ansatte medarbejdere under Forsvarsministeriet og Beredskabsstyrelsen fysisk kan dokumentere, at de har været udsendt i international mission for Danmark. Veterankortet kan ydermere anvendes som identifikation ved kontakt med andre myndigheder og aktører på veteranområdet.

"Veterankortet.dk" er en ikke-politisk, non-profit organisation skabt i 2018 på foranledning af veteranen Jimmi Povlsen. "Veterankortet.dk" arbejder uafhængigt af Forsvaret, idet der er givet tilladelse til at anvende logoer fra Forsvarsministeriets område på hjemmesiden. "Veterankortet.dk" samler rabatter og fordele for danske veteraner. Via tilmelding på "Veterankortet.dk" får veteraner adgang til rabatter på en række varer og tjenesteydelser hos virksomheder i Danmark, Grønland, på Færøerne og enkelte i Norden. Der er indgået ca. 200 faste aftaler og ca. 70 sæsonbetingede aftaler. Organisationen har oplyst, at de har ca. 38.000 tilmeldte på "Veterankortet.dk" og ca. 6.000 følgere på Facebook. Jimmi Povlsen anvender ca. en årsnorm på "Veterankortet.dk" og støttes yderligere 4 timer ugentlig af en frivillig. Indsatsen sker frivilligt og ulønnet, men der anvendes kr. 3-4.000 pr. måned til transportomkostninger. Jimmi Povlsen tilbyder tillige foredragsvirksomhed og virker som kontaktperson til udfordrede veteraner.

Vurder effekten:

FPS udstedelse af veterankort har gennem veterandatabasen givet en mere valid registrering af veteraner i Danmark, idet der er et spænd op til de vurderede ca. 60.000 veteraner. Dette muliggør blandt andet, at landets kommuner kan få kontaktoplysninger på lokale veteraner med henblik på at udsende invitationer til årets flagdag.

Offentlige og private aktører på veteranområdet får gennem veterankortet mulighed for at identificere veteraner i forhold til deres respektive indsatser og tilbud.

Veterancentret vurderer, at "Veterankortet.dk" har øget opmærksomheden på og efterspørgslen efter veterankort.

Beskriv styrker:

Veterankortet giver veteranerne mulighed for at identificere sig som værende veteran, der på vegne af Forsvarsministeriet har været udsendt i international opgave for Danmark.

"Veterankortet.dk" er det primære sted for rabataftaler til veteraner. Rabatterne omfatter i et vist omfang også veteranernes pårørende.

Jimmi Povlsen vurderer, at virksomheder, der tilbyder rabat via "Veterankortet.dk", gør det for eksklusivt at anerkende veteraner for deres indsats for Danmark.

Beskriv udfordringer:

Navnesammenfaldet mellem veterankortet som FPS udsteder, og "Veterankortet.dk" kan medføre udfordringer med at skelne de to initiativer. Veterancentret vurderer, at der er et potentiale i at beskrive de forskellige initiativer tydeligere på Forsvarets hjemmesider.

Forsvarets aftale med Visma Logbuy om adgang til rabatter og fordele for de ansatte omfatter tillige ikke-ansatte med veteranstatus. Veterancentret vurderer, at der er et vist overlap til "Veterankortet.dk". Aftaler på sidstnævnte er dog eksklusivt indgået til veteraner.

FPS har en leveringstid på op til tre måneder, når der bestilles et veterankort. Veterancentret vurderer, at dette giver udfordringer for veteraner, som har behov for et veterankort med kort varsel.

"Veterankortet.dk" drives primært af Jimmi Povlsen, hvorfor Veterancentret vurderer, at organisationens struktur er relativt skrøbelig.

Overvej det fremadrettede perspektiv:

FPS vil undersøge mulighederne for selv at overtage produktionen af veterankort. Dette vurderes at ville minimere leveringstiden og omkostninger. Det undersøges tillige, om veterankortets design kan justeres, således ordlyden "Veteran" fremgår tydeligere.

Jimmi Povlsen vurderer, at "Veterankortet.dk" kan optimeres med bedre og flere rabataftaler, hvis der skabes mulighed for aflønning af arbejdet. Det er Veterancentrets vurdering, at en eventuel aflønning bør ske indirekte via støtte til en veteranaktør.

Jimmi Povlsen ser muligheder i at udvikle applikationer samt fremstille klistermærker og logoer, som de støttende virksomheder kan anvende. Henset til de mange tilmeldte og følgere ses tillige muligheder for at anvende initiativet til fremme for andre aktiviteter og aktører på veteranområdet.

Fokusområde:	Anerkendelse
Indsats:	ENGAGE – Musikfestival
Aktør:	Veteranfonden

Beskriv den nuværende indsats, herunder økonomi: Formålet med ENGAGE er at anerkende veteraner og pårørende ved at give veteraner gratis adgang til en musikfestival. ENGAGE skal give de deltagende veteraner og deres familier en fantastisk dag, hvor de føler sig påskønnet for deres indsats. Derudover ønsker ENGAGE at formidle og oplyse om veteranindsatsen, hvilket blandt andet sker gennem Camp ENGAGE, der består af udstillinger fra Forsvaret og diverse frivillige aktører og veteraninitiativer. Målsætningen med oplysningen er at give et mere nuanceret billede af veteraner end det, der ofte bliver portrætteret i medierne. ENGAGE giver veteranerne og deres familier en mulighed for at opleve det fællesskab mange af dem savner fra deres tid i Forsvaret, Derudover er ENGAGE blevet anvendt til diverse gensynstræf af enheder fra Afghanistan. Veteranfondens hensigt er at samle penge ind igennem diverse aktiviteter såsom ENGAGE, der efterfølgende kan bruges til at styrke andre initiativer på veteranområdet (lidt efter samme model som Grøn koncert og Muskelsvindsfonden). Veteranfonden har dog endnu ikke formået at genere et overskud til uddeling. ENGAGE har hidtil været gennemført en gang årligt på Refshaleøen i København. I 2020 var det planen at også at gennemføre et ENGAGE på Skive Kaserne. Begge arrangementer er dog aflyst i 2020 grundet Covid-19. Udover festivaler, engagerer ENGAGE også en del frivillige og dette indebærer blandt andet en workshop, en fest og generel netværksdannelse i veteranmiljøet. Alle veteraner og børn under 15 år kommer gratis ind til festivalen. Målgruppen for ENGAGE er alle veteraner. Erfaringen er, at særligt de yngre veteraner og deres familier deltager. For arrangørerne er den optimale sammensætning af deltagere 1/3 veteraner 1/3 pårørende og 1/3 civile uden speciel tilknytning til Forsvaret. Omkostningerne til ENGAGE har de seneste år udgjort i størrelsesordenen 2,9 – 3,4 mio. kr. Forventningen til 2020 var, at omkostningsniveauet ville ligge på 6,2 mio. kr. Veteranfonden har én lønnet medarbejder til blandt andet at arrangere ENGAGE samt i samarbejde med bestyrelsen at lede de godt 300 frivillige. Det var forventningen, at der i 2020 skulle anvendes ca. 10.000 timer fra frivillige for at kunne gennemføre ENGAGE i øst og vest. Veterancentret har støttet ENGAGE i 2019 med 250.000 kr. fra 2 mio. kr. puljen. ENGAGE har haft deltagelse af 4500 i 2017, 4000 i 2018 og 6500 i 2019. ENGAGE forventede 11.000 deltagere i 2020. Som den største enkeltstående event på veteranområdet er ENGAGE med til at samle, veteraner, erhvervsliv, medier, politikere, Forsvaret m.v., samtidig med at den øvrige danske befolkning bliver inviteret indenfor. Vurder effekten: Veterancentret vurderer, at ENGAGE i særlig grad appellerer til den yngre gruppe af veteraner, der ikke almindeligvis finder interesse i øvrige anerkendende tiltag som Flagdag, mærkedage m.v. Denne gruppe er ikke almindeligvis en del af veteranverdenen, men vælger alligevel at deltage i ENGAGE. Et særligt kendetegn er, at flere enheder fx fra Afghanistan er begyndt at mødes på Festivalen og afholde gensynstræf. I 2020 var det planen, at
--

ISAF hold 8 og hold 9 ville anvende ENGAGE til at mødes og dyrke fællesskabet med tidligere soldaterkammerater, hvor det i 2019 var ISAF hold 7.

Camp ENGAGE giver ydermere en række veteranaktører mulighed for at mødes og netværke omkring deres forskellige initiativer, hvilket er med til at styrke samarbejdet på veteranområdet. Blandt aktørerne er også Forsvarets enheder og Veterancentret.

Veteranfonden oplever en øget interesse for at støtte op om ENGAGE især fra virksomheder og fra fonde.

Beskriv styrker:

ENGAGE vurderer, at festivalen er den eneste af sin slags og formår via opbakning fra Forsvaret at skabe en helt særlig stemning, hvor veteraner, pårørende og civile kan opleve den *"særlige forsvarsstemning"* festivalen leverer. Denne positive stemning appellerer både til veteraner, pårørende og civile. Veteranen får mulighed for at vise venner og pårørende, at Forsvaret tager ansvar og anerkender hans/hendes indsats i internationale missioner. Veteranen får med andre ord mulighed for at være i centrum sammen med venner og familie.

ENGAGE samarbejder med en lang række interessenter for at lykkedes heriblandt Christian Herskind (der stiller Refshaleøen til rådighed), Københavns Kommune (underskudsgaranti), Forsvaret (materiel og medarbejdere), Veterancentret (tilskud fra 2 mio. kr. puljen, samt støtte med kommunikation ind i Forsvaret), virksomheder, sponsorer, Folk og Sikkerhed, Fonden Dansk Veteranhjem, Velkommen Hjem, Dansk Flygtningehjælp, Røde Kors og andre veteranorganisationer.

Beskriv udfordringer:

ENGAGE er et uafhængigt initiativ, som Forsvaret og fx Forsvarsministeriets Personalestyrelse endnu ikke har omfavnet fuldstændigt. ENGAGE vurderer, at et øget samarbejde med Forsvarsministeriets Personalestyrelse bør kunne udnyttes til fx rekruttering af medarbejdere til Forsvaret, da ENGAGE har fokus på positive budskaber omkring det at arbejde i Forsvaret og være udsendt i internationale missioner.

ENGAGE giver udtryk for, at de kan godt bruge en storsponsor, da det vil gøre det nemmere ift. økonomien, da man i mindre grad vil være afhængig af blandt andet Københavns Kommunes underskudsgaranti og støtten fra 2 mio. kr. puljen.

Idet ENGAGE er et anerkendende initiativ er der selvfølgelig i nogen grad overlap til andre anerkendende initiativer. ENGAGE udmærker sig ved især at ramme de yngre veteraner. Kronborg Marchen kan nogle af de samme ting som ENGAGE dog i noget mindre målestok. Veterancentret ser ikke overlappet i dette tiltag som en udfordring.

Overvej det fremadrettede perspektiv:

ENGAGE har oplevet en stigende efterspørgsel efter et ENGAGE arrangement i. ENGAGE har også skabt en efterspørgsel hos en gruppe af veteraner, der ikke almindeligvis er en del af veteran verdenen og som pludselig i højere grad føler sig anerkendt.

ENGAGE vurderer, at det gode samarbejde med Forsvaret kan forbedres, hvis der bliver lavet en formel samarbejdsaftale, hvor parterne forpligter sig til en given indsats. ENGAGE oplever, at de hvert år i et vist omfang oplever, at de skal starte forfra i samarbejdet med Forsvaret selvom initiativet nyder stor opbakning i Forsvarets Øverste Ledelse, men også politisk.

ENGAGE ønsker at fortsætte arbejdet med at gøre festivalerne endnu mere familievenlige for også at anerkende veteranfamilierne.

Målet er, at ENGAGE skal afholdes fem steder i landet og indenfor en kortere årrække at blive selvfinansieret.

ENGAGE overvejer, om festivalen hvert år skal overrække en pris til årets veteran, veteraninitiativ eller lignende.

Veterancentret vurderer, at det fortsat er vigtigt, at både Veterancentret og Forsvaret støtter op om planlægningen og gennemførelsen af ENGAGE, da det har en stor anerkendende effekt særligt over for de yngre veteraner.

Fokusområde:	Anerkendelse
Indsats:	Warrior Week
Aktør:	Veteranskytterne/Veteranstøtten

Beskriv den nuværende indsats:
Veteranskytterne er en forening, der blev stiftet i 2014 på initiativ af oversergent Jacob Panton-Kristensen. Stifteren blev skadet under international tjeneste i Afghanistan. Foreningen har for nuværende 212 medlemmer, som primært er skadede veteraner og deres pårørende. De har savnet et forum, hvor de kan mødes med ligesindede og gennemføre aktiviteter med afsæt i dagligdagen fra Forsvaret. Målet med foreningen er at give veteranerne den identitet tilbage, som de har mistet, da de blev såret. Veteranskytterne gennemfører en række aktiviteter, hvor Warrior Week USA og Warrior Week Danmark er de mest omfattende. Warrior Week USA gennemføres i maj måned (er foreløbigt udskudt til september grundet Covid-19) i Virginia Beach med deltagelse af ca. 60 danske veteraner og deres familier, herunder også deltagere fra Politiet samt Brand og Redningsberedskabet. Arrangementet består af en række events; faldskærmsudspring, ridning, sejlads, fiskeri, skydning m.m., der er arrangeret af den amerikanske veteranorganisation USO, og handler om at give sårede veteraner og deres familier gode oplevelser for at anerkende deres indsats. Veteranskytterne er siden 2017 blevet inviteret som de eneste ikke-amerikanske deltagere. Ca. 10 pct. af de danske deltagere er ikke medlemmer af Veteranskytterne. Økonomien for turen udgør ca. 0,5 mio. kr., hvor halvdelen tilvejebringes gennem sponsorer og resten som egenbetaling. Veteranskytterne kræver, at de deltagende danske veteraner præsterer en vis grad af frivilligt arbejde i forbindelse med arrangementet. Gennem turen har Veteranskytterne blandt andet etableret kontakt mellem danske og amerikanske virksomheder samt kontakt til veteranorganisationer og forskningsmiljøer i USA. Warrior Week Danmark forventes gennemført i august måned rundt om i Danmark med ca. 30 danske veteraner. Fra USA deltager der ca. 50 veteraner med et antal støttepersoner. Arrangementet omfatter; besøg ved Jæger- og Frømandskorpset, skydning, besøg ved sponsorer, sightseeing i København og en gallamiddag hvor diverse sponsorer, politikere og repræsentanter fra Forsvaret inviteres. Økonomien for turen udgør ca. 0,3 mio. kr. hvoraf ca. 0,2 mio. kr. tilvejebringes gennem sponsorer og resten som egenbetaling. De amerikanske veteraner betaler selv for transport til Danmark. I omkostningerne er der ikke medregnet løn og brændstof i forbindelse med besøg ved Jæger- og Frømandskorpset. Underbringelse og forplejning finder primært sted på Forsvarets installationer, og støttes i den forbindelse fra Forsvarsministeriets Konference- og Mødesekretariat. Øvrig koordination med Forsvaret sker typisk direkte mellem Veteranskytterne og de involverede enheder. Der søges typisk om økonomisk støtte fra Veterancentrets puljer til begge aktiviteter. Veteranskytterne er blevet støttet med 0,2 mio. kr. fra 2 mio. kr. puljen i 2019. Gennem Warrior Week rejser Veteranskytterne yderligere midler til øvrige aktiviteter i rammen af foreningen. Forsvarsministeren, Forsvarets øverste ledelse og Veterancentret inviteres typisk til at deltage i aktiviteterne, ligesom den danske Ambassade i Washington er repræsenteret på Warrior Week USA.
Vurder effekten:
Veteranskytterne vurderer, at Warrior Week grundlæggende giver danske veteraner og deres familier en god oplevelse gennem samværet med amerikanske veteraner. Besøg ved danske militære enheder samt deltagelse af Forsvarets øverste ledelse og politisk niveau forstærker anerkendelsen for en gruppe skadede veteraner og deres familier.

Warrior Week USA vurderes af Veteranskytterne til at have skabt visse relationer på det politiske niveau mellem Danmark og USA samt netværk mellem danske og amerikanske virksomheder. Arrangementet vurderes tillige at have skabt mulighed for jobpraktik for danske veteraner i USA og herigennem fastholdt en mindre gruppe veteraner på arbejdsmarkedet. Gennem deltagelse i Warrior Week USA er der ligeledes skabt private netværk mellem danske og amerikanske veteranfamilier.

Veteranskytterne vurderer endvidere, at Warrior Week Danmark har skabt private netværk mellem danske veteraner og mellem danske og amerikanske veteraner. Arrangementet vurderes tillige at have skabt kontakt mellem Forsvaret og private virksomheder i forhold til kompetenceudvikling af tjenestegørende veteraner.

De gennem Warrior Week rejste økonomiske midler anvendes tillige til parterapi, indkøb af proteser samt øvrige aktiviteter i foreningen.

Beskriv styrker:

Veteranskytterne ønsker gennem Warrior Week at være gode forbilleder for andre veteraner og deres familier. Man vil fokusere på at være "det gode eksempel", og ikke fremhæve de udfordringer, som mange af familierne oplever i hverdagen.

Veteranskytterne vurderer at, gennem deltagelse i Warrior Week USA oplever danske veteraner den særlige form for anerkendelse, som det amerikanske samfund viser veteraner. Endvidere, at gennem deltagelse i Warrior Week Danmark oplever amerikanske veteraner anerkendelse gennem den tætte kontakt til det danske Forsvars enheder, hvilket sker i mindre omfang i USA.

Beskriv udfordringer:

Veteranskytterne vurderer, at Forsvaret ikke udnytter de samarbejdsmuligheder, der opstår i forbindelse med især Warrior Week USA. Veteranskytterne vurderer tillige, at Warrior Week Danmark vil kunne udvides, især med flere skadede danske veteraner. Dette vil dog kræve et andet koncept end det nuværende.

Veteranskytternes deltagelse i Warrior Week er forsøgsvist sket i samarbejde med Veteranstøtten. Veteranskytterne har dog valgt fremadrettet selv at gennemføre arrangementerne, og i et vist omfang invitere blandt ikke-medlemmer. Det er ikke en målsætning for Veteranskytterne at øge deres medlemstal, idet foreningen primært henvender sig til skadede veteraner, der er rehabiliteringsparate. Veterancentret ser ikke udfordringer i, at Veteranskytterne gennemfører Warrior Week med fokus mod foreningens egne medlemmer.

Overvej det fremadrettede perspektiv:

Veteranskytterne har et ønske om, at Forsvaret tager et større og mere formaliseret ansvar for Warrior Week Denmark, eventuelt gennem en samarbejdsaftale.

Henset til at indsatsen er rettet mod en mindre gruppe af veteraner og deres familier, er det Veterancentrets vurdering, at det ikke vil få vidtrækkende konsekvenser, såfremt indsatsen ophørte. Indsatsen har dog potentiale til at kunne bidrage med gode fortællinger om ressourcestærke veteraner, der støtter hinanden og klarer sig godt.

Bilag 2

Evaluering af veteranindsats 2020

Fremadrettede indsatser drøftet på workshops

Den anerkendelsesrettede indsats

Indhold

Koordinering og støtte af den frivillige indsats.....	1
Flagdag (Centralt og Lokalt)	4
Den Gode Historie.....	7

Fokusområde:	Anerkendelse
Tema:	Koordinering og støtte af den frivillige indsats
Deltagende aktører:	KFUMs Soldatermission, Støt Soldater Og Pårørende (SSOP), Danske Soldater- og Marineforeningers fællesråd (DSM), Danmarks Veteraner, Veteranstøtten, Fonden Danske Veteranhjem, Frivilligt Veteranforum, Familienetværket, Veterancentret, Forsvarsministeriet

Beskrivelse af temaet:

Den frivillige indsats er en vigtig og supplerende del af den samlede veteranindsats. De frivillige aktører, der er ansvarlige for denne indsats, tilbyder en bred vifte af støtte og aktiviteter inden for områderne beskæftigelse, børn og pårørende, rehabilitering og anerkendelse. Aktiviteterne består af alt fra boliger for udsatte veteraner til sociale arrangementer for børn af veteraner.

Formålet med workshoppen var at identificere muligheder for at koordinere de frivillige aktørers aktiviteter bedre og støtte den frivillige indsats yderligere.

Målgruppen for workshoppens tema var de større frivillige organisationer så som Danmarks Veteraner, KFUMs Soldatermission, SSOP og Familienetværket. De er karakteriseret ved, på grund af deres størrelse og udbredelse, både at støtte et større antal veteraner, men deraf også at have et større administrativt set-up end andre mindre frivillige aktører.

Nogle af de frivillige aktører modtager et årligt tilskud fra finansloven. Herudover har de frivillige aktører mulighed for at søge puljemidler fra Veterancentrets 2 mio. kr. pulje og ferielejrpulje til at understøtte gennemførelse af aktiviteter til fordel for veteraner og deres familier. Der er herudover ikke økonomi/årnormer forbundet til temaet.

Den frivillige indsats har opnået flere resultater i løbet af 2019. Fx åbningen af 10-15 veterancafeer på landsplan, uddeling af børnemedaljer til børn af veteraner og gennemførelsen af ferielejren i Nordjylland. Ferielejren fremhæves, idet der er tale om et effektivt samarbejde mellem flere frivillige organisationer, der tilsammen tilrettelagde og afholdt en succesfuld ferielejr for veteraner og deres familier.

Resultatet af workshoppen er en række konkrete forslag til nye tiltag på anerkendelsesområdet.

Effekt:

For relativt få midler i form af tilskud og donationer og ved brug af egen tid tilvejebringer de frivillige aktører en betydelig effekt igennem bl.a. støtte i regi af veterancafeer, samlinger og aktiviteter for veteraner og deres familier. Et eksempel på dette er ferielejr. Derudover danner de frivillige aktørers aktiviteter også fundament for netværksdannelse og fællesskabsfølelse blandt veteranerne og deres familier, hvilket er med til at forstærke effekten af både den frivillige og den officielle indsats.

Styrker:

X-faktoren inden for den frivillige indsats består af den merværdi, der skabes af de frivillige aktørers egen indsats set i forhold til de beskedne økonomiske rammer, der arbejdes med. Den frivillige indsats er således en stor ressource i form af ulønnet arbejde til fordel for veteraner og deres familier. De frivillige aktører er endvidere særlige gode til at både informere, anerkende og imødekomme veteranernes og deres familiers behov. X-faktoren bygger således på en blanding af, at de rette aktiviteter tilbydes, og at veteranerne kender til og efterspørger disse tiltag.

Udfordringer:
På workshopen blev der peget på, at der mangler en koordinerende aktør/ramme inden for veteranområdet, der kan sikre et øget overblik over indsatserne/aktiviteterne herunder sikre, at der ikke opstår overlap i indsatserne. Sådant en ramme kunne muliggøre et øget samarbejde mellem de frivillige aktører. Muligheden for, at denne opgave blev varetaget af regimenterne/flyvestationerne/flådestationerne, er tidligere drøftet, uden at der dog var stemning for det. Der blev endvidere peget på, at den administrative byrde forbundet med at drive de frivillige organisationer er stigende og nu betydelig. Det betyder, at der til tider må prioriteres drifts- og administrationsopgaver over støttende og anerkendende indsatser. De større frivillige aktører oplever alle lignende udfordringer i forhold til administrative opgaver, og der kunne være mulighed for, at enkelte af disse opgaver varetages centralt, eksempelvis ved Veterancentret.
Fremadrettet perspektiv:
På baggrund af de faglige diskussioner blev følgende nye tiltag foreslået: Regionale veteranfora Det anbefales, at der oprettes regionale veteranfora, hvor den lokale garnison/flåde-/flyvestation varetager en ledende rolle. Erfaringerne fra Nordjylland og Sydsjælland har vist, at fora, der er tilknyttet garnisonerne, er succesfulde i at samle aktører, hvor veteranindsatsen i området kan drøftes og koordineres. Denne type fora har også været brugbart som orienteringsplatform for nye frivillige aktører såvel som civile myndigheder, lokale firmaer og øvrige organisationer. Det anbefales, at der afholdes møde 1-2 gange årligt, og at garnisonen varetager de tilhørende administrative opgaver forbundet til forummets virke. Det anbefales endvidere, at Veterancentret deltager fast med en afdelingschef eller lignende med henblik på faglig opdatering. Dette forslag vurderes at kræve ca. 0,1 årsværk til forberedelse, gennemførelse og opfølgning samt en mindre udgift til afholdelse af forplejning. Administrativ støtte Det anbefales, at muligheden for at støtte de frivillige organisationer med en række administrative opgaver undersøges, eksempelvis; regnskab eller økonomiforvaltning, håndtering af GDPR lovgivningen, kommunikationsopgaver, briefingmaterialer, rådgivning/gennemførelse af effektmålinger, mv. I den forbindelse overvejes om Veterancentret vil kunne bidrage i en koordinerende og støttende kapacitet for derved at kunne korrigere evt. huller og rådgive om evt. overlap i de frivillige organisationers indsatser. Endvidere peges der på en potentiel øget kontinuitet og afledt styrket koordinering i den frivillige indsats som resultat af en central administrativ støtte. Dette forslag vurderes at kræve ca. 0,2 årsværk til overordnet koordinering og støtte af udvalgte frivillige organisationers aktiviteter. Skulle støtten udvides yderligere til løsning af konkrete opgaver, såsom regnskab, økonomiforvaltning og kommunikationsopgaver vurderes det at kræve ca. 1 årsværk. Andre perspektiver på eksisterende arbejdsgange og samarbejdsrammer/fora: • Format og deltagelse i Veteranforumet bør tilpasses. Forsvaret deltager ikke med repræsentanter, der har et fagligt indblik i veteranindsatsen. Oprettelse af regionale fora kunne afløse behovet for Veteranforum. • Der peges på behovet for samling af de eksisterende internetbaserede aktør- og aktivitetsoversigter (hhv. veteran.forsvaret.dk og veteranportalen.dk). Veterancentret vurderer, at det er vanskeligt at afgøre, hvor stort et behov der er for en sådan løsning blandt veteranerne. Veterancentret har dog ikke behov for en sådan løsning. Endvidere

er Veterancentret opmærksom på, at løsninger som direkte eller indirekte reducerer anvendelsen af dag/døgn-telefonen er uhensigtsmæssig.

- Der peges på behovet for en tilpasning af forvaltningen af puljemidler. Konkret forslås en opdeling af udbetalingerne i løbet af året for at tilgodese nye aktiviteter i løbet af året. Alternativt kunne det overvejes at gennemføre en underinddeling af puljemidlerne til mindre aktiviteter/behov. Endvidere kunne det overvejes at gennemføre udbetalinger med tilhørende sammenkobling af aktører for at fremme et konkret fagligt samarbejde. Herudover var der et generelt ønske om, at sagsbehandlingstiden på tildelingen af midlerne blev nedbragt
- For at fremme og formidle kendskabet til Veterancentrets virke anbefales det, at nyhedsbreve og lignende bliver delt med de frivillige organisationer. Herudover, kunne det øge kendskabet til Veterancentrets faglige opgaveløsning, hvis Veterancentret i øget grad gennemfører foredrag i forbindelse med aktiviteter arrangeret af de frivillige aktører.

Der blev fremført et ønske om at indføre en kompetencegivende uddannelse af civile og frivillige inden for veteranområdet. Det er Veterancentrets vurdering, at en sådan uddannelse kan besværliggøre hensigten i at have "én indgang" til behandling, rådgivning og støtte. Forslaget kan således ikke anbefales.

Der var på workshoppen enighed om, at der er behov for at videreudvikle nogle af de eksisterende tiltag i forbindelse med koordinering og støtte, mens der ligeledes er ønske om at iværksætte enkelte nye tiltag.

Fokusområde:	Anerkendelse
Tema:	Flagdag (Centralt og Lokalt)
Deltagende aktører:	Danske Soldater- og Marineforeningers Fællesråd, Danmarks Veteraner, Folk og Sikkerhed, Randers kommune, Familienetværket, Forsvarskommandoen, Forsvarsministeriets Personalestyrelse, Forsvarsministeriet, Veterancentret.

Beskrivelse af temaet:

Formålet med Flagdagen er at anerkende Danmarks udsendte og minde de faldne. Flagdagen består af et centralt arrangement i København samt en række lokale arrangementer landet over. Det centrale arrangement i København består af fire delelementer, nemlig; mindehøjtidelighed ved monumentet i Kastellet, gudstjeneste i Holmens Kirke og parade på Christiansborg Slotsplads og en efterfølgende reception på Christiansborg. Målgruppen for indsatsen ved det centrale arrangement i København er udsendte siden sidste flagdag fra Forsvaret, Hjemmeværnet, Beredskabsstyrelsen, Udenrigsministeriet og Politiet. Derudover har arrangementet også de pårørende til de omkomne som målgruppe særligt ved arrangementerne i Kastellet og i Holmens Kirke.

Målgruppen for indsatsen ved de lokale arrangementer er veteranerne bosat i de respektive kommuner.

Formålet med workshoppen var at identificere forbedringsforslag til afholdelsen af Flagdag.

På workshoppen blev der arbejdet med forbedringsforslag til Flagdagen i forhold til:

- Det centrale arrangement i København
- De lokale arrangementer i kommunerne

Forsvarskommandoen er ansvarlig for planlægning og gennemførelsen af det centrale arrangement. Kommunerne er ansvarlige for planlægning og gennemførelse af evt. lokale arrangementer. Veterancentret støtter kommunerne igennem Fælles om Veteran initiativet, hvor anerkendelse af veteraner og deres familie igennem aktiviteter så som Flagdagen drøftes. Forsvarsministeriets Personalestyrelse støtter planlægningen af både det centrale og de lokale arrangementer ved at tilvejebringe kontaklinformationer om veteranerne. Herudover spiller de frivillige organisationer en rolle i forhold til enten støtte i planlægningen og/eller fysisk deltagelse og herigennem anerkendelse eller formidlingsvirke for at udvide kendskabet til arrangementet.

Resultatet af workshoppen er en række konkrete forslag til nye tiltag på anerkendelsesområdet.

Effekt:

Det centrale flagdagsarrangement har med de fire delelementer en form, som tilsammen gør det til et tilfredsstillende arrangement. Arrangementet skaber rammen for, at det officielle Danmark kan vise deres respekt for de faldne og deres anerkendelse af de seneste udsendte såvel som de udsendtes pårørende. Formålet med indsatsen vurderes på baggrund af dette at være opnået.

De lokale arrangementer gennemføres i mange varianter, og både i 2018 og 2019 er der blevet afholdt flagdag i 96 ud af 98 kommuner, hvilket ses som meget tilfredsstillende.

Styrker:

Styrken i det centrale flagdagsarrangement er rammerne om de fire delelementer ved hhv. Kastellet, Holmens Kirke og Christiansborg. Delelementernes placering på de nævnte steder er med til at underbygge hensigten og tyngden i arrangementet. Disse lokaliteter ska-

ber på deres egen måde en passende ramme for at minde de faldne og anerkendelse af de udsendte.

De lokale arrangementer er med til at støtte op om den brede anerkendelse af veteranernes indsats under udsendelse. Herudover skabes der opmærksomhed om den særlige støtte, som enkelte veteraner kan have behov for efter udsendelse ude i de enkelte kommuner.

Udfordringer:

Der peges på, at formålene med delelementerne af det centrale arrangement kan formidles tydeligere. En tydeligere rammesætning kunne derved styrke forståelsen for arrangementet som helhed samt skærpe kommunikationen, eksempelvis igennem talerne.

Københavns Kommunes lokale arrangement er forholdsvis nyt og fortsat relativt lille i forhold til det store antal veteraner bosiddende i kommunen. Der ses derfor behov for dialog med Københavns Kommune om tilrettelæggelse af et solidt lokalt arrangement samt koordinering af dette i relation til det centrale arrangement.

Der peges også på, at det nuværende samarbejde mellem Forsvaret og kommunerne kan styrkes yderligere for at understøtte planlægningen og gennemførelsen af de lokale arrangementer. En forbedret planlægning forudses at tiltrække flere deltagere herunder pårørende og således styrke oplevelsen af vigtighed og anerkendelse i arrangementerne. En forbedret gennemførelse vil have positive afledte konsekvenser i relation til kommunikation, lokalt netværk og anerkendelse.

Fremadrettet perspektiv:

På baggrund af de faglige diskussioner blev følgende nye tiltag foreslået:

Styrkelse af forståelsen for flagdagen

Det anbefales, at der i Forsvarskommandoens direktiv for Flagdagen tydeligere kommunikeres formålet med de enkelte delelementer. Dette vil styrke forståelsen for det centrale flagdagsarrangement som helhed. Endvidere kan det bidrage til at skærpe kommunikationen i forbindelse med de enkelte delelementer, eksempelvis igennem de forskellige VIP'ers taler.

Arbejdsgruppe for kommunikation om flagdagen

Det anbefales, at der nedsættes en arbejdsgruppe vedrørende kommunikation af Flagdagen. Arbejdsgruppen skal bl.a. undersøge, hvordan der kan kommunikeres bredt på mange platforme, herunder Kongehuset, Rigspolitiet, Forsvarskommandoen, Veterancentret, Beredskabsstyrelsen, frivillige organisationer, Udsendt af Danmark, lokale medier, mv. Forsvarskommandoen, Forsvarsministeriet og Veterancentret bør alle være repræsenteret i sådan en arbejdsgruppe. Endvidere bør arbejdsgruppen overveje, hvordan de pårørende i højere grad kan tænkes ind i kommunikationen. Dette forslag vurderes at kræve ca. 0,1 årsværk fra hver af de deltagende myndigheder. Det forudses at arbejdsgruppen skal mødes en til to gange før og én gang efter Flagdag.

Central støtte til lokalt arrangement i København

Det anbefales, at Forsvarskommandoen og Veterancentret går i dialog med Københavns Kommune og støtter i tilrettelæggelsen af et solidt lokalt arrangement samt koordinering af dette i relation til det centrale arrangement.

Styrket samarbejde i forbindelse med lokale flagdagsarrangementer – udvikling af "best practice"

De lokale arrangementer kan forbedres igennem et styrket samarbejdet mellem Forsvaret og kommunerne.

Det er erfaringen, at kommunerne ofte iværksætter planlægningen af deres flagdagsarrangementer for sent. Der kan med fordel udvikles en "best practice" for planlægning og gennemførelse af lokale flagdagsarrangementer. Et aspekt af denne "best practice" kunne være, at kommunerne opsøges i løbet af foråret i regi af Veterancentrets Fælles om Veteraner initiativ. Ydermere kunne nærliggende garnisoner/flyve-/flådestationer inddrages i planlægningen og gennemførelsen af kommunens arrangement med bidrag af personel til foredrag om at være udsendt, opstilling af materiel, mv.

Afholdelse af lokale arrangementer udenfor normal arbejdstid

For at øge sandsynligheden for at flere udsendte og deres familier deltager anbefales det, at lokale arrangementer afholdes udenfor daglig tjenestetid.

Tydeligere information fra Forsvarets Personalestyrelse

En udfordring i samarbejdet mellem Forsvaret og kommunerne er, at Forsvarsministeriets Personalestyrelse ikke uopfordret må sende opgørelser med veteraners navne og adresser til deres respektive kommuner. Kommunerne skal selv henvende sig og anmode om disse informationer. Det anbefales, at Personalestyrelsen gør processen mere synlig på deres hjemmeside og dette forhold indarbejdes i ovennævnte "best practice". Udover ovenstående, blev der på workshoppen nævnt en række enkeltstående optimeringsforslag på både centralt og lokalt niveau. Her kan nævnes:

Centralt

- Øget anvendelse af taler, livestreaming, videoer, flagdagshilsen fra forsvarsministeren og statsministeren i lighed med nytårstale m.v.
- Tænke informationscenteret ind i arrangementet ved Kastellet.
- Invitere kammerater til de faldne og øvrige frivillige aktører udover Danmarks Veteraner i Holmens kirke.
- Øget tilskud til Folk & Sikkerhed i 2020 m.h.p. opdatering af hjemmesiden Flagdagen.dk.

Lokalt

- Oprettelse af en fond hvor kommunerne kan søge tilskud til anerkendende tiltag så som en 5. september mindesten, blomsterlægning på faldne veteraners grave, mv.
- Talepunkter udarbejdes til borgmestre og andre, som skal tale til Flagdag.
- Flagdagen indføres som emne til veterankoordinatorernes undervisningsdag.
- Børnemedaljer tilbydes til arrangementerne.
- Deltagelse i lokale arrangementer uden for normal arbejdstid bør betales af arbejdsgiveren.
- Kommunerne opfordres til at inddrage lokale virksomheder i planlægning og afholdelse af arrangementerne. Interforce virksomhederne kunne være et oplagt udgangspunkt.
- Anvende eksisterende fora fx Frivilligt Veteranforum i højere grad til at koordinere de frivillige organisationers indsats i forbindelse med Flagdag.
- Medtag Rigsfællesskabet f.eks. Veteranprojekt Grønland og Arktisk kommando i planlægningen af Flagdagen.
- Oprettelse af en kommunal "Årets Veteran" pris.

Der var på workshoppen enighed om behovet for at iværksætte nye tiltag i forbindelse med flagdag såvel som at justere nogle af de eksisterende tiltag.

Fokusområde:	Anerkendelse
Tema:	Den Gode Historie
Deltagende aktører:	Fonden Danske Veteranhjem, Soldaterlegatet, Danmarks Veteraner, Folk og Sikkerhed, Strynø, Forsvarsministeriets Personalestyrelse, Forsvarsministeriet, Veterancentret

Beskrivelse af temaet:

Formålet med workshopen var at skabe en fælles forståelse for, *hvad* den gode historie er, samt *hvorfor* den er vigtig at fortælle, men også at identificere forslag til *hvordan* den gode historie i højere grad kunne fortælles.

Den gode historie er fortællinger om veteraner og deres pårørende. Historier der er med til at påpege deres styrker, anerkende deres indsats, fremhæve deres sejre samt aflive myter og misforståelser om omfanget af evt. skader eller mulighederne for behandling og støtte. Disse fortællinger skal formidles både eksternt samt internt i Forsvaret. Målgruppen for denne fortælling er Forsvarets egne medarbejder såvel som civilbefolkningen, offentlige institutioner, veteranaktører, frivillige organisationer og ikke mindst veteranerne selv og deres pårørende.

Veterancentret er Forsvarets omdrejningspunkt for formidling af veteranrelaterede nyheder og aktiviteter samt dialog med veteraner, pårørende eller andre på sociale medier. Veterancentret er ansvarlige for Veterancentrets hjemmeside, Facebook side og udgivelse af både interne og eksterne nyhedsbreve. Veterancentret arbejder også med at fremhæve ny viden inden for veteranområdet så som forskning og væsentlige resultater fra veteranindsatsens virke. Der anvendes tre årsværk til kommunikation i Veterancentret, og der er i 2019 anvendt ca. 0,2 mio. kr. til udadrettede kommunikationsopgaver og formidling i form af bl.a. tryksager. Der finder også formidling og kommunikation sted blandt mange af de frivillige organisationer. Disse indsatser danner ikke grundlag for denne evaluering.

Resultatet af workshopen førte ikke til konkrete forslag til nye tiltag på anerkendelsesområdet, men identificerede alligevel to mulige indsatser i arbejdet med at formidle den gode historie.

Effekt:

Et eksempel på en af Veterancentrets kommunikationsindsatser, der vurderes at have haft en effekt, er gennemførelsen af en brandingkampagne, der blev gennemført i perioden 2018-2019. Veterancentret arbejdede målrettede med en brandingkampagne, der havde til formål at øge kendskabet til Veterancentrets tilbud blandt Forsvarets chefer, kendskabet til PTSD samt kendskabet til veteraners fremtidsmuligheder som resultat af behandlings- og rådgivningsforløb. På baggrund af kampagnen har Veterancentret efterfølgende oplevet en øgede forståelse for Veterancentrets virke blandt Forsvarets chefer. Herudover er der oplevet en generel styrket fælles forståelse og bedre tone i veteranfora, eksempelvis igennem brugen af sociale medier. Den bedre tone kan som udgangspunkt ikke tilskrives brandingkampagnen. Det er dog vurderingen, at arbejdet har haft en positiv afsmittende effekt på Veterancentrets ansatte, hvilket herefter har påvirket samarbejdspartnere mv.

Der er ikke gennemført egentlige effektmålinger af Veterancentrets kommunikation eller andre aktørers kommunikation af fortællinger af den gode veteranhistorie, hvorfor det ikke er muligt at redegøre for evt. effekt ud over et kvalificeret skøn.

Styrker:

Den personlige historie eller identifikationen med personerne i fortællingerne ses at være styrkerne i de fortællinger, som kan formidles i rammen af den gode historie. Det er som oftest historier med et stærkt personligt islæt, som vil kunne dyrkes. Veterancentret oplever, at "de gode historier" findes rigtig mange steder, hvorfor det at

finde en personlig stærk fortælling sjældent er en udfordring.

Udfordringer:

Der er to væsentlige barrierer for udfoldelse af evt. tiltag inden for temæet. Den første er, at der i Forsvaret kun eksisterer få formidlingsplatforme (magasin/hjemmeside). Disse platforme er i forvejen dimensioneret til andre bidrag og vurderes umiddelbart ikke at kunne rumme en øget tilgang af veteranorienterede gode historier. Den anden barrier er, at det er mindre sandsynligt, at lokale eller nationale medier vil have interesse i at bringe den gode historie. Denne antagelse bygger på en overordnet vurdering af, at nyhedskriterierne (aktualitet, væsentlighed, konflikt, identifikation og sensation) kun i begrænset omfang indgår i den gode historie.

Herudover er der en række mindre udfordringer forbundet til valg af målgruppe og valg af afsender. Veteranindsatsen består af mange myndigheder, organisationer, frivillige aktører og veteranerne selv. Denne gruppe bevæger og orienterer sig på mange niveauer fra det politiske til den enkelte veteranfamilie og i en stor faglig bredde fra specialiserede forskere til veterancaféindehaveren. Valg af modtagere og afsendere er afgørende for, at formidlingen er effektiv. Med så stor en fragmenteret målgruppe vurderes det at være vanskeligt at nå hele målgruppen på tilfredsstillende vis.

Fremadrettet perspektiv:

På baggrund af de faglige diskussioner blev der ikke formuleret væsentlige forslag til nye initiativer. Det kunne konkluderes, at deltagerne fandt, at emnet er vigtigt, men grundet dens kompleksitet sammenholdt med deltagernes forskellige faglige ståsteder var det svært at nå frem til konkrete anbefalinger. En overordnet sammenfattende vurdering af workshoppens drøftelser peger dog på to mulige indsatser.

Etablering af en formidlingsinstans/et ambassadørkorps

Det ene er, at der kan være behov for en instans/organisation, der kan hjælpe med at formidle den gode historie, som andre ønsker at fortælle.

Udfordringen i dette forslag er, at der i Forsvaret ikke eksisterer tilstrækkelige formidlingsplatforme (magasin/hjemmeside), der vil kunne rumme en øget tilgang af veteranorienterede gode historier. Ydermere, er det usandsynligt, at hverken lokale eller nationale medier vil have interesse i at bringe denne type historier på Forsvarets præmisser. Udfordringerne i dette forslag kunne imødegås ved at gøre fortælleren til platformen. Et eksempel på dette kan være etableringen af et let skolet "ambassadørkorps", bestående af veteraner med gode præsentationsevner. Deres opgave skal være at deltage i aktiviteter både internt i Forsvaret og eksternt og igennem deres egne fortællinger bibringe indsigt og forståelse for den gode veteranhistorie. Korpsen skal afhjælpe den efterspørgsel, som kommer ind til mange af de deltagende fra workshoppen, blandt andet fra skoler, kirker m.fl. Behovet vurderedes under workshoppen at være oparbejdning af en database, som sorterer efter geografi eksempelvis. Dette aspekt kan muligvis inkorporeres i den/de eksisterende platforme, der samler oplysninger om veteranaktiviteter/tilbud.

En arbejdsgruppe, der koordinerer kommunikationen

Et andet muligt tiltag kan være at nedsætte en arbejdsgruppe/etablere et samarbejdsforum med henblik på at øge koordinationen af kommunikationsindsatsen for derved at skabe forudsætning for bl.a. formidling og synligheden af veteranorienterede gode historier mellem Forsvarets forskellige kommunikationsorganisationer.

Det er dog Veterancentrets vurdering, at arbejdsindsatsen forbundet med at bidrage til og gennemføre sådanne gode historier alene resulterer i et begrænset øget output af gode historier. Endvidere vurderes det, at en koordinerede kommunikationsindsats efterfølgende vil ende med at være hæmmet af de tidligere nævnte manglende formidlingsplatforme og manglende interesse blandt eksterne medier.

Samarbejde med influencers

Et mindre forslag, der blev fremført, men som er svært at vurdere effekten af, er samarbejdet med influencers og micro-influencers på sociale medier. Veterancentret vurderer, at et sådant samarbejde kunne give øget opmærksomhed på Forsvaret generelt og i mindre grad veteraner. Udfordringerne i samarbejdet vurderes dog primært at bestå af et manglende overlap i influensernes målgruppe og veteranemnet. Det er således uvist om samarbejdet vil have en effekt.

Det kan således konkluderes, at der er enighed om vigtigheden af at formidle den gode historie. Det vurderes, at der med de eksisterende kommunikationsmuligheder/platforme ikke umiddelbart er mulighed for at gennemføre en betydelig forøgelse af formidlingen af de gode historier.

Holmens Kanal 9
1060 København K

Telefon + 45 7281 0000
E-mail: fmn@fmn.dk
www.fmn.dk

EAN: 580002012000
CVR: 25775635